

PRILOZI

N A R E D B A broj 5-13
KOMANDANTA VOJNOPOMORSKE OBLASTI
od 18. februara 1985. godine

Povodom obilježavanja 40. godišnjice pobjede, a na osnovu Programa obilježavanja jubileja iz NOR-a i socijalističke revolucije do 40. godišnjice pobjede nad fašizmom 9. maja 1945. godine i dopisa SSNO-PU pov. broj 738 od 16. 10. 1984. godine,

N A R E Đ U J E M:

1. U petak 1. marta 1985. godine, u prostorijama Doma Mornaričkog školskog centra »Maršal Tito«, održati okrugli stol na temu »Jugoslaven-ska mornarica u završnim operacijama«. Na okruglom stolu pozvati učes-nike prema spisku u prilogu. Za organizaciju okruglog stola odgovorno je Odjeljenje za politički rad KVPO i organizacioni odbor.

Uređenje, dekoraciju sale, razglas i postavljanje izložbe fotografija o Jugoslavenskoj mornarici u završnim operacijama obezbjedit će Dom JNA Split, Vojnopomorski muzej i Uprava MŠC »Maršal Tito«. Nosilac zadat-ka je Uprava MŠC »Maršal Tito«.

2. Za učesnike koji nemaju osiguran smještaj u Splitu osigurati smještaj u hotelu »Zagreb«, VO Duiłovo. Za sve učesnike okruglog stola, najviše do 70 (sedamdeset) osoba, organizirati zajednički ručak 1. marta 1985. go-dine.

Za organizaciju smještaja i ručka odgovorna je Intendantska služba KVPO.

3. Za sva prevoženja učesnika okruglog stola na području garnizona Split odgovorna je Saobraćajna služba KVPO. Načelnik štaba Komande VPO za svaki autobus i osobna kola odredit će po jednog starješinu koji će biti domaćin gostima, čiji je zadatak da organizuje prihvata, na autobusnoj i željezničkoj stanici, u luci i na aerodromu, smještaj u hotelu, oba-vijesti o planu rada, načinu i vremenu prevoženja do MŠC »Maršal Tito« i da im pomognu u obezbjeđenju karata za povratak.

4. Sanitetsko obezbjeđenje učesnika organizirat će Sanitetska služba KVPO.

5. Informisanje javnosti organizovat će OPR KVPO uz obezbjeđenje prisustva predstavnika štampe, TV i radija.

6. Materijalno obezbjeđenje (propagandna sredstva) zadatka izvršit će Odjeljenje za PR KVPO po zadatku 681, a dnevnice i putne troškove učesnika isplatit će Operativno-nastavno odjeljenje KVPO po zadatku 608 GPZF za 1985. godinu.

Troškove posluženja i ručka po zadatku 638.

MP

K O M A N D A N T
viceadmiral
Božidar Grubišić, s.r.

Poziv za učešće na okruglom stolu
»Jugoslavenska mornarica u
završnim operacijama«

DRUGU

Na osnovu Programa obilježavanja jubileja iz NOR-a i socijalističke revolucije do 30 godišnjice pobjede nad fašizmom 9. maja 1945. godine, te stavova SSNO i društveno-političkih organizacija SFRJ, Komanda Vojnopomorske oblasti organizuje »okrugli stol« na temu »Jugoslavenska mornarica u završnim operacijama«, u suradnji sa Vojnoistorijskim institutom JNA, Institutom za historiju radničkog pokreta Dalmacije i Skupštinom općine Split.

Okrugli stol »Jugoslavenska mornarica...« ima za cilj da, pored odavanja dužnog pijeteta palim borcima NOR-a i revolucije, valorizuje bitne komponente razvoja ovog vida oružanih snaga revolucije, da istakne njen historijski razvoj i ulogu, revolucionarni karakter u suvremenom aspektu i afirmiše oslobodilačke i revolucionarne vrijednosti izvojevane pod rukovodstvom Partije sa drugom Titom na čelu.

Putem okruglih stolova o kninskoj, sarajevskoj, mostarskoj operaciji, o formiranju armija i vidova JA i završnih operacija, svjetska i jugoslavenska javnost upoznat će se sa historijskim doprinosom Jugoslavije pobjedi antifašističke koalicije, sa razvojem naših oružanih snaga koje su izrasle kroz NOR. Jugoslavenski narodnooslobodilački rat je u svom karakteru i razvoju bio i jedini oslobodilački pokret koji je imao i ratnu mornaricu u sastavu svojih oružanih snaga.

Mornarica NOVJ, odnosno od 1. marta 1945. godine Jugoslavenska mornarica, izvršavala je operativno-strategijske zadatke samostalno i u sadejstvu sa 8. korpusom i 4. armijom do završnih operacija, a osobito u njihovom toku za konačno oslobodjenje zemlje. Tada je jugoslavensko ratište bilo dio jedinstvenog savezničkog fronta protiv fašističke Njemačke koji je u završnim operacijama JA zatvarala sa juga između savezničkih armija na istočnom i zapadnom ratištu.

Okrugli stol i obilježavanje ovih jubileja dalje će afirmisati princip olonca na vlastite snage u oslobodilačkoj borbi naših naroda, bratstvo i jedinstvo jugoslavenskih naroda u čemu je Mornarica NOVJ po svom sastavu bila borbena kovačnica bratstva i jedinstva.

Obilježavanje ovih jubileja treba da doprinese obogaćivanju naše historiografije i ratne vještine iz vremena NOR-a, koliko novim saznanjima toliko i u daljnjem razvoju pozitivnih iskustava NOR-a koja će nadahnjivati današnje generacije.

Okrugli stol »Jugoslavenska mornarica...« okupit će komandante i komesare, vojne i političke rukovodioce mornarice i mornaričkih jedinica

koji su vodili borbu na moru, kao i članove Štaba 4. armije i historičare NOR-a i socijalističke revolucije.

Oni će neposrednim izlaganjem istaknuti specifičnosti razvoja i toka oružane borbe na moru, bitna pitanja opredjeljenja načina i strategije vođenja borbe.

Radi blagovremenih priprema učesnika i ostvarenja cilja okruglog stola predvidjeli smo slijedeće teme – teze za raspravu:

1. Opća vojna i politička situacija u Evropi i Jugoslaviji u zimu 1944/45. godine,

2. Organizacija, snage i zadaci Jugoslavenske mornarice u završnim operacijama,

3. Partijsko-politički rad u Jugoslavenskoj mornarici,

4. Sadejstvo 4. armije i JM,

5. Titova razmatranja o stvaranju i zadacima ratne mornarice 1942, 1943. i 1945,

6. Sadejstvo 9. divizije i JM,

7. Pomorski obalski sektori kao nosioci borbenih dejstava Mornarice NOVJ,

8. Pomorska komanda sjevernog Jadrana, uloga i zadaci,

9. Kvarnerski odred mornaričke pješadije,

10. Kvarnerski pomorski sastav,

11. Pozadinsko obezbjeđenje dejstava mornarice,

12. Tehnička služba Jugoslavenske mornarice,

13. Školovanje kadrova za JM,

14. Obavještajna služba i rad u pozadini neprijatelja,

15. Dejstva 1. i 2. eskadrole NOVJ,

16. Odnosi sa saveznicima,

17. Uloga pozadinske baze Monopoli.

Predložene teme ne iscrpljuju moguću tematiku. Učesnici mogu iznijeti i druga pitanja, prema vlastitom nađenju, vezana za JM pred završne operacije.

Rad okruglog stola bit će prenesen javnosti sredstvima javnog informisanja, a materijali će se objaviti u posebnoj publikaciji.

Rad okruglog stola je planiran za petak 1. marta 1985. godine, sa početkom u 09.00 sati u Domu Mornaričkog školskog centra »Maršal Tito« u Splitu (Lora).

Sa iskrenom željom da prihvatite naš poziv, molimo da potvrdite svoje učešće na telefon 058 – 42-077, lokal 231 ili 591.

Za eventualno i druga obavještenja molimo da se, također, obratite na navedene brojeve telefona.

Troškove putovanja snosi organizator.

Tačnost prijepisa ovjerava:

KOMANDANT
viceadmiral
Božidar Grubišić, s.r.
kapetan fregate
Slavko Milosavljević, s.r.

*Spisak učesnika na okruglom stolu
»Jugoslovenska mornarica u završnim
operacijama za oslobodenje
Jugoslavije«*

1. *Anić Nikola*, pukovnik u penziji
2. *Biočić Ante*, generalmajor u penziji
3. *Bocinov Dragoljub*, kontraadmiral
4. *Božanić Andrija*, viceadmiral u penziji
5. *Černy Josip*, admiral u penziji
6. *Ćurin Miroslav*, direktor IHRPD
7. *Dragustin Miroslav*, kapetan bojnog broda u penziji
8. *Erceg Jozo*, kapetan bojnog broda
9. *Grubelić Josip*, viceadmiral u penziji
10. *Grubišić Božidar*, viceadmiral
11. *Ikica Mladen*, kapetan bojnog broda u penziji
12. *Isaić Vladimir*, kapetan fregate
13. *Jakovljević Ljubo*, kapetan bojnog broda u penziji
14. *Jokić Ljubivoje*, kontraadmiral
15. *Kalpić Anđelko*, kapetan bojnog broda u penziji
16. *Kandić Mile*, kontraadmiral
17. *Kostić Uroš*, pukovnik
18. *Krstulović Vicko*, član Savjeta federacije
19. *Kuprešanin Uroš*, generalmajor u penziji
20. *Leontić Krunoslav*, kapetan bojnog broda u penziji
21. *Letica Sveto*, viceadmiral
22. *Makijedo Sergije*, potpukovnik
23. *Mastilović Branislav*, kontraadmiral
24. *Orhanović Marko*, kontraadmiral u penziji
25. *Padovan Ivan*, kontraadmiral
26. *Papić Božidar*, predsjednik SO Split
27. *Pavlov Ante*, predsjednik Zajednice općina Split
28. *Pecotić Bogdan*, admiral u penziji
29. *Pejčić Predrag*, potpukovnik
30. *Peko Petar*, kontraadmiral u penziji
31. *Pribilović Kažimir*, kapetan bojnog broda
32. *Radelić Branko*, kontraadmiral u penziji
33. *Radosavljević Miodrag*, viceadmiral u penziji
34. *Rakočević Drago*, generalpotpukovnik
35. *Rustija Franc*, kontraadmiral u penziji
36. *Srzić Zane*, pukovnik u penziji
37. *Stijelja Rade*, kapetan bojnog broda u penziji
38. *Subotić Vojo*, pukovnik

39. *Šalov Tomo*, kapetan bojnog broda u penziji
40. *Šimić Petar*, kontraadmiral
41. *Škorjanec Stanislav*, kapetan fregate
42. *Trgo Fabijan*, generalpotpukovnik u penziji
43. *Truta Ljubo*, admiral u penziji
44. *Ujdurović Miroslav*, profesor kustos
45. *Veselinović Ivan*, kontraadmiral
46. *Vidan Petar*, kapetan bojnog broda u penziji
47. *Vilović Tihomir*, admiral u penziji
48. *Visković Berislav*, kapetan bojnog broda
49. *Žutić Stevan*, viceadmiral u penziji

HRONOLOGIJA

Januar – maj 1945. g.

Kapetan fregate mr Vladimir Isaić

JANUAR

- Početak januara:* – Izvršena je reorganizacija Mornarice NOVJ po kojoj je Zadar postao operacijska baza, a Kvarnerski odred mornaričke pješadije je rasformiran. Štab II POS-a prešao u Zadar.
- 2. januara:* – Počeo djelovati ilegalni mornarički punkt u Trstu (grupa »Ratko«).
- 4. januara:* – Štab III POS-a prešao u Šibenik, ukinuta mornarička stanica.
- 4/5. januara:* – Četiri njemačka torpedna čamca izvršili (treći po redu) prepad na Molat (Brguljski zaliv) – bez rezultata. U prolazu Maknare potopili britanski patrolni čamac HDML – 1163.
- 6. januara:* – Vrhovni komandant maršal Tito i šef vojne misije Velike Britanije brigadir Maklin sklopili ugovor o baziranju savezničkih vazduhoplovnih i pomorskih snaga na Jadranu. Osnovni zadatak savezničkih snaga je bilo pružanje podrške NOVJ, a ugovorom izričito preciziran suverenitet narodnooslobodilačkih vlasti u mjestima savezničkog baziranja.
- 7. januara:* – Od mornaričke čete u Sloveniji prilikom novih boraca formiran mornarički bataljon.
- 9. januara:* – U Slovenačkom primorju formiran Mornarički odred I POS-a. Mornarička grupa pri Štabu 9. korpusa NOV i POJ ima slijedeći sastav:
– rukovodstvo mornaričke grupe – 20 drugova,
– grupa »Ratko« – 13 drugova,
– Mornarički odred I POS-a – 113 boraca,
– Mornarički odred Koper – 14 boraca.
- 10/11. januara:* – Grupa njemačkih diverzanata postavila na otoku Istu 5 eksplozivnih punjenja. Poginuo 1 britanski vojnik, ranjen 1 Britanac i 3 borca NOVJ (1 podlegao ranama).

17. januara: – Štab Mornarice NOVJ naredio uspostavljanje uprava brodogradilišta (i radionica) pri tehničkim sekcijama POS-a
- 18/19. januara: – Grupa od 6 njemačkih torpednih čamaca napala savezničke brodove u Zadarskom kanalu. Njemački napad odbijen od britanskih patrolnih čamaca. Napad na krstaricu »Colombo« nije uspio.
19. januara: – Štab Mornarice NOVJ naredio u području V POS-a uspostavljanje mornaričkih stanica Korčula, Dubrovnik i Boka.
23. januara: – Naređenjem Glavnog štaba NOV Slovenije Mornarički odred I POS-a preimenovan u I bataljon pomorske pješadije I POS-a i uvršten u sastav 30. divizije.
28. januara: – Mornarički bataljon (u Sloveniji) preimenovan u Odred mornaričke pješadije.
30. januara: – Brodovi Mornarice NOVJ počeli sa prebacivanjem jedinica 25. i 26. dalmatinske divizije, dijelova Tenkovske i Artiljerijske brigade sa sektora Zadar – Šibenik – Split na sektor Omiš – Makarska – Podgora radi sudjelovanja u mostarskoj operaciji. Sa 42 parobroda, motorna jedrenjaka i desantna broda u vremenu od 30. januara do 6. februara prebačeno 13.745 boraca, 1.025 konja, 105 kola, 4 topa, 1 pokretni most i 1.260 tona ratnog materijala.

FEBRUAR

2. februara: – Naređenjem Štaba Mornarice NOVJ na području V POS-a formirana Minerska četa sa zadatkom čišćenja minskih prepreka i uspostavljanja stručnog minerskog kursa za obuku минера.
4. februara: – Štab V POS-a prešao u Dubrovnik.
5. februara: – Patrolni čamac Mornarice NOVJ PČ-6 napadnut vatrom sa obale u Zadarskom kanalu.
6. februara: – Patrolni čamac Mornarice NOVJ PČ-4 napadnut u Zadarskom kanalu vatrom sa obale.
8. februara: – Odred mornaričke pješadije (Slovenija) uvršten u 18. (bazorišku) brigadu 30. divizije.
- 10/11. februara: – Prepad mornaričke pješadije II POS-a na ustašku miliciju na južnom dijelu otoka Paga. Neprijatelju nanijeti gubici.

11. februara: – Diverzioni prepad dva bataljona mornaričke pješadije (uz podršku haubičke baterije artiljerijskog diviziona) na otok Pag u okviru napada jedinica 11. korpusa NOVJ na komunikaciju Gospić – Karlobag.
- 11/12. februara: – Njemački eksplozivni čamci napali u splitskoj luci britansku krstaricu »Deluhi«. Napad odbijen vatrom naše obalske baterije sa rta Sustipan i sa krstarice. Poptopljena 4 eksplozivna čamca.
- 13/14. februara: – Grupa od 8 njemačkih diverzanata pokušala diverziju na svjetionik Veli Rat. Napad odbila straža svjetionika, ubijeni njemački oficir i jedan diverzant.
14. februara: – Osnovan Odred za spasavanje pri Tehničkom odjeljenju Štaba mornarice. Pri tehničkim sekcijama pomorskih obalnih komandi uspostavljeni su referenti za spasavanje i ronilačke ekipe.
15. februara: – Patrolni čamac Mornarice NOVJ PČ-55 usljed požara benzina izgorio i potonuo.
- 16/17. februara: – Grupa od 3 britanska MGB tukla artiljerijskom vatrom mjesto Cres.
- 17/18. februara: – Četiri britanska MTB prodrle u luku Karlobag i lansirale 2 torpeda.
24. februara: – Patrolni čamac Mornarice NOVJ PČ-27 »Anđelko« potonuo usljed eksplozije u luci Šibenik. Poginula 2 člana posade.
– Poslije završene mostarske operacije brodovi Mornarice NOVJ prebacili sa sektora Makarska – Ploče u sjevernu Dalmaciju 19. i 26. dalmatinsku diviziju od 24. februara do 4. marta. Sa 26 parobroda, motornih jedrenjaka i desantnih brodova ukupno je prevezeno 16.402 borca, 1.693 konja, 89 kola, 8 topova i 1.565 tona ratnog materijala.
26. februara: – M/j »Gospa od Poišana« potonuo usljed eksplozije (teret nagazne mine) u luci Šibenik. Poginulo 8 mornara, a uništen i m/j »Istra«.
28. februara: – Pregovori u Kazerti između predstavnika britanske vrhovne komande za Sredozemlje (kontraadmiral H.A. Parker) i predstavnika NOVJ (general-major Manola Srećko) o učešću u operacijama na Jadranu Jugoslavenskog sastava pomorskih snaga (JSPS) izbjegličke vlade.

MART

1. marta: – Odlukom Povjereništva narodne odbrane DFJ Mornarica NOVJ preimenovana je u Jugoslovensku mornaricu.
- 2/3. marta: – Njemačka obalska baterija na rtu Negrit napala artiljerijskom vatrom u Krčkom zalivu brodove Jugoslovenske mornarice NB-3 »Jadran« i NB-11 »Crvena zvijezda«.
- 3/4. marta: – Njemački diverzanti obučeni u civilna odijela napali na otok Ist patrolu od 3 boraca NOVJ i ranili ih.
- marta: – Komanda riječne plovidbe preformirana u Štab riječne flotile.
16. marta: – Štab Jugoslovenske mornarice naredio ukidanje pomorsko-obalnih sektora (POS) i formiranje 3 pomorske komande (sjevernog, srednjeg i južnog Jadrana) i (od mornaričkih stanica) 5 pomorskih obalskih komandi (POK) Šibenik, Split, Korčula, Dubrovnik i Boka.
20. marta: – Od brodova Mornaričke baze Šabac i Komande riječne plovidbe formirana Savska flotila sastava: P-3 »Pobednik«, P-4 »Osvetnik«, P-6 »Partizan«, M-5 »Uskok«, M-6 »Štrum«, J-1, J-2, J-3 i J-4.
– Početak ofanzive 4. armije. Ofanziva počela napadom na Bihać, a po oslobođenju grada počele su borbe na primorskom frontu.
23. marta: – U Bariju preuzeti brodovi Kraljevske ratne mornarice »Spasilac«, »Jaki«, »Snažnik«, »Ustrajni« i »Marljivi« i uvršteni u sastav Jugoslovenske mornarice.
29. marta: – Savska flotila počela prebacivati jedinice 1. armije preko Dunava u istočnu Bosnu. Do 1. aprila prebačene dvije kompletne divizije.

APRIL

1. aprila: – Brod Jugoslovenske mornarice NB-11 »Crvena zvijezda« naišao na minu i potonuo kod otoka Susak. Poginulo 17, a ranjeno 11 od 29 članova posade; od putnika poginulo 5, ranjena 2. Kod Zečeva i Debele Punte spašeno 7 američkih avijatičara iz srušenog aviona.
3. aprila: – Radi priprema za ofanzivu i prevoza vojske u srednjem Jadranu obustavljene pomorske pruge.

- 3/4. aprila: – Jedinice 9. dalmatinske divizije i Mornarice izvršile desant na otok Pag. Otok je 5. aprila oslobođen.
4. aprila: – Počele su borbe na primorskom dijelu fronta.
- 4/5. aprila: – U toku patroliranja ispred Paških vrata kolona brodova (»Topčider«, NB-14, NB-13, PČ-23, PČ-24) vodila kratkotrajnu borbu sa njemačkim torpednim čamcem koji je plovio iz luke Pag u Rijeku.
5. aprila: – Oslobođen Karlobag
7. aprila: – Ponovo formiran Kvarnerski odred mornaričke pješadije sastava 6 bataljona (2 baterije pomorske komande Sjevernog Jadrana, 3 baterije pomorske komande Srednjeg Jadrana, 1 baterije Južnog Jadrana).
– Oslobođen Jabanac od jedinica 9. divizije.
8. aprila: – Uspostavljene redovne brodske pruge u Srednjem Jadranu.
9. aprila: – Formirana Pomorska obalska komanda Zadar.
– Tri saveznička MGB vodili borbu sa nekoliko njemačkih desantno-jurišnih čamaca. Poslije kraće borbe Nijemci se povukli.
10. aprila: – Britanski MTB – 710 naišao na minu i potonuo. Poginulo 15 članova posade.
11. aprila: – Naša avijacija bombardovala neprijateljski saobraćaj na moru sjeverno od Senja.
– Oslobođena luka Senj.
- 11/12. aprila: – Jedinice 9. dalmatinske divizije i Mornarice izvršile desant na otok Rab. Otok je 12. aprila oslobođen.
12. aprila: – Savska flotila počela prebacivati jedinice 1. armije (Južna operativna grupa) na uspostavljeni mostobran kod Brčkog.
13. aprila: – U sastavu I baze riječne flotile formirana je u Novom Sadu Dunavska flotila. U početku su je sačinjavali: P-5 »Udarnik«, P-1 »Pionir«, P-2 »Proleter«, P-8 i M-2.
- 14/15. aprila: – Mornarički odred Koper razoružao neprijateljski garnizon u Izoli.
16. aprila: – Oslobođeni Novi i Crikvenica od jedinica 19. divizije.
- 16/17. aprila: – Jedinice 26. dalmatinske divizije i Mornarice izvršile desant na otok Krk, koji je 17. aprila oslobođen.

17. aprila: – Prevozeći ranjenike iz Brčkog za Mitrovicu, putnički brod »Kasija Miletić« sa drvaricom u teglju naišao je na minu. Brod i drvarica potonuli, a od 220 ljudi samo je 17 spašeno.
18. aprila: – Savezničko vazduhoplovstvo (RAF) napalo položaje obalske odbrane na Lošinju.
19. aprila: – Oslobođena Kraljevica od jedinica 19. divizije.
- 19/20. aprila: – Jedinice 9. dalmatinske divizije i Mornaričke pješadije izvršile desant na otok Cres i Lošinj. Oba otoka su do 21. aprila oslobođena.
21. aprila: – Oslobođen Sušak od jedinica 19. divizije.
- 24/25. aprila: – Jedinice 9. dalmatinske divizije i Mornaričke pješadije izvršile desant na Istru (kod Brseća) i odmah krenule u nastupanje ka Trstu. Jedinice Kvarnerskog odreda mornaričke pješadije krenule u nastupanje ka Puli.
25. aprila: – Preuzet od saveznika naš parobrod »Šumadija«.
26. aprila: – Brod »Slovenac« nizvodno od Sremske Mitrovice (kod Jarka) naišao na minu i potonuo sa 4 člana posade.
27. aprila: – Preuzet od saveznika naš parobrod »Oplenac«.
28. aprila: – Mornarički odred Koper oslobodio Izolu.
29. aprila: – Mornarička pješadija oslobodila Rašu i Barban u Istri.
Djelimično uspostavljene redovne parobrodske pruge.
30. april/1. maj: – Oslobođeni Koper i Piran od snaga MO Koper.

MAJ

1. maja: – Jedinice 4. armije oslobodile Trst.
2. maja: – U Trstu uspostavljena Pomorska obalska komanda.
– Jedinice 4. armije oslobodile Rijeku.
3. maja: – Njemački garnizon u Puli povukao se na poluotok Muzil.
– Prilikom kontrole ulaza u luku Krnica (Istra) poginuli od eksplozije morske mine komandant NB-14 »Pionir« i dva mornara.

4. maja: - Mornarička grupa (boraca) oslobodila Umag.
- U Puli i Rijeci formirane Pomorske obalske komande.
5. maja: - Patrolni čamac PČ-8 »Udarnik« uplovio u 16.30 u Trst kao prvi saveznički ratni brod.
- NB-3 »Jadran«, NB-14 »Pionir« i PČ-4 »Junak« izvršili artiljerijski prepad na njemačke položaje na poluotok Muzil.
- NB-14 posrednim artiljerijskim gađanjem (iz uvale Veruda) odbio neprijateljski brod koji je sa rta Muzil trebalo da evakuiše njemačke vojnike.
- Desantni brod Jugoslovenske mornarice tipa »MS« (motorna splav) naišao uz istarsku obalu na minu. Poginula 4, a ranjena 2 člana posade.
- Remorker R-2 potonuo u luci Bar.
7. maja: - U Trst uplovili brodovi Kvarnerskog pomorskog sastava: NB-3 »Jadran«, NB-14 »Pionir«, PČ-4 »Junak«, PČ-41 »Napredak« i PČ-53 »Zora«.
- Njemačke trupe na poluotoku Muzil (Pula) kapitulirale pred snagama Kvarnerskog odreda mornaričke pješadije.
8. maja: - U RRF formiran minerski brod od čamaca »Pakra«, »Sava« i »Vihor«.
12. maja: - Počelo razminiranje na rijekama sa trofejnom minolovkom zaplijenjenom u Slavenskom Brodu.
- U vožnji za Istru m/j »Marjan« naišao na minu i potonuo. Poginuo 1, a ranjeno 5 članova posade.
- Prilikom razminiranja luke Pula (u motornom čamcu) od eksplozije poginuo 1, a ranjeno 6 članova posade.
13. maja: - Naređenjem Štaba Jugoslovenske mornarice rasformiran Kvarnerski odred mornaričke pješadije.
14. maja: - Parobrod »Ljubljana« naišao na minu u Bakarskom zalivu, i potonuo sa 12 članova posade.
24. maja: - U luci Rijeka plovna dizalica u teglju naoružanog broda naišla na minu. Oba broda potonula, a poginulo 8 članova posade.
10. avgusta: - Ministar narodne odbrane Demokratske Federativne Jugoslavije naredbom br. 938 od 10. avgusta 1945. godine naredio da se 10. septembar slavi kao *DAN JUGOSLAVENSKE RATNE MORNARICE*

Jugoslovenska mornarica u završnim operacijama na stranicama ratne »Slobodne Dalmacije«¹⁾

Ante Kragić, novinar²⁾

Povijest lista »Slobodna Dalmacija« u danima njenog nastajanja, stasjanja i razvijanja ujedno je dijelom i historijat narodnooslobodilačke borbe u Dalmaciji i Jugoslovenske mornarice. Rođena je na Mosoru, a zatim je još tiskana u Brštanovu, Ogorju, Livnu, Hvaru, Visu i u Splitu, ali je njen glas dopirao do zadnjeg sela u Dalmaciji, do svakog borca mornarice NOVJ, pozivajući dalmatinske rodoljube u borbu protiv okupatora i njegovih slugu a za slobodu i nezavisnost. Na stranicama ratne »Slobodne Dalmacije« vođene su »bitke« kao i na ratnim poprištima, ali su one uvijek odisale istinom, prenoseći živu riječ ljudi koji su vodili ustanak i u njemu aktivno učestvovali. Zbog toga ona je ulijevala pouzdanje u srca naših ljudi i u njima ujedno učvršćivala odlučnost da se do kraja našeg rata i revolucije bore, ne štedeći ni vlastite živote.

Na stranicama ovog lista zabilježene su i prve radosti zbog izvojevanih pobjeda, koje su se iz dana u dan povećavale do konačnog trijumfa.

I na tim istim stranicama, pored ostalih mnogobrojnih informacija, reportaža i bilježaka, tiskane su, istina u nešto manjem broju od »suhozemnih«, i mnoge informacije i bilješke o djelatnostima Jugoslavenske mornarice i pomorske privrede i saobraćaja. Donosimo ono što je o tome pisala ratna »Slobodna Dalmacija« (od broja 113. do 160) dok su trajale borbe za oslobođenje.

»SLOBODNA DALMACIJA« broj 113 od 30. I 1945.

U ovom broju javljaju se prve vijesti s područja pomorske djelatnosti u toku rata, a nakon što je konačno oslobođen Split. Tako je objavljen napis »Porinuča parobroda 'Knin'«, u kojemu se, pored ostalog, kaže:

»U nedelju, 28. o.mj., u 11 sati prije podne porinut je u more parobrod »Knin«. Ovo je prvi parobrod koji je obnovljen i pušten u more na našem brodogradilištu. Parobrod 'Knin' nalazio se 16 mjeseci pod vodom, potopljen od bombi, nakon kapitulacije Italije. Krajem studenoga prošle godine došla je prva grupa radnika u brodogradilište (Splitsko, op.p.) i počela s radom. Na popravku je broda radilo oko 120 radnika. Tehničke su poteškoće rada bile ogromne. Trebalo je prije osposobiti radionice sa srušenim uređajima, a sve to bez alata. Radnici su donosili svoj vlastiti alat,

kao npr. lopate, čekiće i dr. Osobito treba istaknuti stolarsku radionicu Kleme Jakasovića koja je ovom prilikom stavila brodogradilištu na raspolaganje svoj alat.

Radilo se devet sati dnevno. Trebalo je skinuti i izmijeniti sve drvo na brodu osim palube, rastaviti i popraviti cijeli stroj. Brod je bio jako oštećen. Sav taj rad izveli su radnici brodogradilišta vrlo uspješno usprkos pomanjkanju materijala i alata. Oni su uložili sve svoje snage i udarničkim radom podigli iz mora, očistili i obnovili ovaj parobrod u vrlo kratkome vremenu. Sve je to svladano uz pjesmu i čvrsto udaranje bata.

Porincu broda prisustvovali su radnici brodogradilišta i vojni predstavnici Štaba Mornarice NOVJ. U ime radnika brodogradilišta govorio je Josip Martinić. Zatim je u ime uprave brodogradilišta govorio Josip Jurjević. Zatim su pročitani brzozjavi koji su upućeni maršalu Josipu Brozu Titu, AVNOJ-u, ZAVNOH-u i Oblasnome NOO-u Dalmacije. Poslije toga parobrod je porinut u more. U očima prisutnih zrcalilo se iščekivanje. Nastao je tajac. Hoće li ići sve u redu? Brod je najprije kliznuo polagano, zatim sve brže i brže a onda je veselo zapljusnula voda uvis – 'Knin' je bio sretno porinut. Na provi se viorila petokraka okićena zelenilom, a na prvolome velikome jarbolu lepršale su zastave naših saveznika.

»SLOBODNA DALMACIJA« broj 115. od 6. II 1945.

Na prvoj strani objavljen je uvodnik pod naslovom »O trogodišnjici ustanka u Makarskome primorju«. U ovom napisu, potpisanom inicijalima J.K., govori se o toku ustanka u Makarskom primorju. U jednom pasusu se, pored ostaloga, kaže:

»Pod Biokovom, u Podgori, udareni su temelji Mornarice NOV Jugoslavije. Prvi odred naše mornarice je formiran 12. siječnja 1943, a akcije na moru su otpočele poslije ustanka u Gradcu. Naša mornarica i mornarički bataljon izvršili su niz podviga na moru i kopnu. Slava palih Titovih mornara prodrla je u svijet siječnja 1943. kada je radio-stanica 'Slobodna Jugoslavija' progovorila o njima.

»SLOBODNA DALMACIJA BROJ 116. OD 8. II 1945.

Na posljednjoj strani list, uz ostalo, donosi bilješku »Kad se hoće, može se i bez alata. . . « Tu bilješku, potpisanu inicijalima G.P., donosimo u cijelini:

»Jedno brodogradilište nalazi se u primorskome mjestancu, gdje su se prije gradili uglavnom čamci. Okupator je i njega uništio i poharao inventar u vijednosti od 120.000 predratnih dinara. Usprkos tome brodogradilište je na putu da se potpuno obnovi, da se preko njega vrati u život jedan dio onoga što je potrebno za spasavanje naroda od daljnjih posljedica rata. Do nedavno još pusto žalo, danas je ono načičkano brodovima izvučenim iz morskoga groblja, gdje su se nekada gradili i popravljali čamci danas se već popravljaju krupniji jedrenjaci.

– I jučer smo jedan izliferovali – kaže jedan od radnika i protare radosno ruke.

– Čime? Koliko znam, vi ste bez alata.

– Dobar alat – primjeti drugi radnik iz dvorišta – doduše olakšava rad, ali kad ga nema, može se i noktima dubsti. Mi činimo ono što je moguće a čovjek može mnogo da uradi kad hoće. Radilo bi se još bolje da nije mnogo toga propalo. A i sa zdravljem nije dobro. Imam geler u plućima.

Zaboravivši na razgovor i na svoj bol, udari teslom u rebro. Zamah je bio jak. Lice mu se obradovalo. Vidi se da iz posla crpi životnu radost. Čekam dok se umori. Malo zatim vidim ga kako na hladnome zraku briše znoj.

– Koliko ste do sada uradili?

– Za dva mjeseca je popravljeno nekih 17 brodova.

Odgovorni u radionici dovlači batale, koje pila jer nema materijala za gradnju. Spušta balvan, sluša i smiješi se. Smiješi se, jer se raduje. Radnik do njega blanja i baca pogled ispred sebe na pučinu kao da od tuda očekuje novu pošiljku polupanih brodova. On čeka. Ne da zaradi, nego da uradi. To je njegova misao.

Kada bi ovi radnici ispjevali svoju pjesmu, ona bi sadržavala viziju Jadrana u novom životu. Ona bi bila išarana našim brodovima koji, slični galebovima, slobodno plove našim morem noseći radost i blagostanje svoje vjekovima potlačenom narodu.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 117. OD 11. II 1945.

Među ostale vijesti s ratišta, na prvoj stranici objavljena je i vijest Reutera, datirana iz Londona i ona glasi:

»London, 10. 02. (Reuter) – U noći od 7. na 8. veljače napali su britanski obalni čamci na zapadnoj obali Istre veliki neprijateljski trgovački brod koji su pratile torpiljarke i brodovi za pratnju. Jedna je torpiljarka odmah potopljena. Pogođen je i trgovački brod koji je kasnije primijećen u Poreču. Eskadrila 'Beaufightera', koja ga je malo zatim napala, postigla je direktne pogotke raketnim oružjem i ostavila brod u plamenu kako tone«.

Pod naslovom »Vadi se parobrod 'Soča'«, na trećoj strani ovoga izdanja objavljena je kratka vijest sa Šolte, koja glasi:

»U jednoj uvali bio je potopljen parobrod »Soča«. Štab IV pomorskog sektora organizirao je radove za njegovo spašavanje. Kroz 10 dana udarničkoga i neumornoga rada roniaci su zatvorili sve rupe na parobrodu i doveli brod u vertikalni položaj. Sada će se jakim sisaljkaama iscrpiti more iz parobroda i brod će biti odvučen u brodogradilište na popravku. Parobrod 'Soča' ima 550 tona nosivosti.

Tehnički odio Kotarskoga NOO-a Brača i Šolte poduzeo je također radove za vađenje motornog jedrenjaka 'Lastvica' od dva vagona nosivosti. I ovaj će motorni jedrenjak biti osposobljen za plovidbu«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 118. OD 13. II 1945.

Vijest o napadu Nijemaca na splitsku luku objavljena je u ovom broju »Slobodne Dalmacije« masnim slovima i pod naslovom »Neuspjeli prepad njemačkih živih torpeda«. Vijest glasi:

SPLIT, 13. 02. – Ujutro 12. veljače njemački su živi torpedi pokušali da uđu u Splitsku luku s namjerom da torpediraju brodove u njoj. Međutim, zahvaljujući organizaciji naše izviđačke službe i budnosti osoblja na baterijama, ovaj je pokušaj Nijemaca ostao bez ikakvih rezultata. Naši su mornari uništili dva njemačka torpeda, dok je treći eksplodirao s vanjske strane lukobrana ne napravivši nikakve štete. Zarobljena su tri njemačka mornara«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 120. OD 18. II 1945.

Ovaj broj donosi i prvu sportsku vijest, koja je još jedna potvrda da naši borci, iako je rat još trajao, nisu zanemarivali ni sportska natjecanja. Ovdje je objavljena vijest o nogometnoj utakmici s naslovom »Mornarička pješadija IV POS – 'Slaven' (Trogir) 11:1«:

»U nedjelju, 11. o mj, odigrana je nogometna utakmica između momčadi Mornaričke pješadije IV POS-a i sportskog kluba 'Slaven' iz Trogira koja je završila s rezultatom 11:1 za mornaricu.

Iako je momčad Trogira dala lijepu živu igru, nije mogla odoljeti mornarima koji su pokazali savršenu vještinu u igri«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 121. OD 20. II 1945.

Ovaj broj donosi drugu sportsku vijest o susretu iste momčadi s nogometašima engleske krstarice »Delhy«:

»Priredbe Nedjelje Crvenog križa zaključene su dvjema nogometnim utakmicama pred velikim brojem publike. U predigri je nastupila momčad Prvog bataljona Mornaričke pješadije IV POS-a protiv druge momčadi engleske krstarice 'Delhy'. Prije početka igre komesar bataljona Mudronja pozdravio je britanske nogometaše istakavši čvrste veze koje na svim poljima vežu naš i britanski narod. Britanskoj momčadi darovana je svilena zastava sa petokrakom i posvetom 'Mornarička pješadija IV POS-a'. U prvom poluvremenu britanska je momčad vodila sa 1:0. Naši su igrači izjednačili u drugome poluvremenu i utakmica je završena rezultatom 1:1. Sudio je engleski sudac Hutsom«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 125. OD 1. III 1945.

U ovom broju objavljene su samo dvije kratke vijesti što se odnose na mornaricu i pomorstvo. »Spašavanje potopljenih ribarskih lađa« datirana je iz Makarske i glasi:

»U luci Ploče nalazi se više ribarskih lađa koje su okupatori potopili. Prometni odio Kotarskoga NOO-a u Makarskoj uputio je u luku Ploče motorni brod 'Zvonimir' radi spašavanja ovih lađa. Brodovi leže na dubini od pet metara i izgleda da su u dosta dobrome stanju. Kad budu izvučeni bit će predani brodogradilištu na popravak i upotrebljeni za ribolov još ovoga ljeta«.

Druga vijest dolazi iz Zadra i odosi se na priredbu muzike Mornarice NOVJ:

»U toku ovoga mjeseca Mornarička je muzika dala nekoliko priredbi u Zadru i zadarskome okružju. Tako je između ostalih izvela u Zadru 4. 02. veliki koncerat kojemu su prisustvovali predstavnici vojnih i civilnih vlasti, izaslanici savezničkih vojnih misija i mnogo naroda i vojnika«.

U ovoj vijesti se kaže da je muzika priredila još tri koncerta u Zadru te koncerte s igrankama u Ninu, Preku i Biogradu i da je svirala našim ranjenicima.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 131. OD 15. III 1945.

Na prvoj strani objavljena je kratka informacija pod naslovom »Bračko drvo za našu mornaricu«. Evo te informacije:

»SUPETAR, 12. 03 – Nijemci su za svoje bunkere bili posjekli velike količine crnoga bora iznad Nerežišća u centralnom dijelu otoka Brača. Oni su posečeno drvo ovaj put kao zarobljenici dovukli s bunkera na cestu. Sada se balvani tjeraju kamionima na more u Supetar odakle će biti odvezeni u pilanu u Sućurac. Ukupna količina drva koji su švabe posjekle iznosi 500 kubičnih metara. Od toga je 300 kubičnih metara industrijsko drvo, dok je ostalo gorivo. 200 kubičnih metara dat će se brodogradilištima za popravak brodova naše mornarice. Tim drvom će se postaviti i nova paluba na nedavno izvučenom parobrodu 'Vardar'«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 135. OD 25. III 1945.

Napis pod naslovom »Luka Ploče i njezina važnost za promet« govori o izgradnji saobraćajnih veza s lukom Ploče i njezinom važnosti za snabdijevanje popaljenih naselja Dalmacije i Hercegovine. U napisu se, između ostaloga, kaže i ovo:

»Za izgradnju ove luke sa željeznicom utrošeno je za vrijeme bivše Jugoslavije oko 70 milijuna dinara. Njemački je okupator popalio sve kuće i oštetio veliku dizalicu na gatu, koji je jedino ostao neznatno oštećen, pa se s malo rada može osposobiti da primi više od 100 vagona materijala. Zato ovoj luci treba posvetiti veću pažnju.

Potrebne su predradnje za njezino osposobljenje: treba pokriti neke kuće koje su nužne da prime rizičnu robu, podići veliku dizalicu, pročistiti pruge i podići dva mosta kod Rogotina i Rastoka. U interesu je opustošenih krajeva naše Dalmacije, Hercegovine, Bosne i Zapadne Srbije da se što prije osposobi ova žila kucavica«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 138. od 31. III 1945.

Pripadnici Jugoslovenske mornarice rješavali su i sporove kao što je bio onaj koji je dugo vladao među ribarima Murtera i Sali. O tome govori i napis pod naslovom »Uskoro će se riješiti najzamršeniji ribarski spor na Jadranu«. U napisu se, između ostalog, kaže:

»Da bi se što intenzivnije iskoristio ljetni ribolov koji počinje idućeg mjeseca, u Šibeniku je 19. i 20. ožujka bila konferencija ribara iz šibenskoga i zadarskoga okruga. Uz 60 delegata konferenciji su prisustvovali po-

ručnik Petar Giunio, šef pomorskoga saobraćaja III POS-a, načelnik Štaba III POS-a Blaž Miren, kapetan lučke kapetanije Mate Jakovičin, predsjednik Okružnoga NOO-a Šibenik, Pere Škarica, Ilić i Car, predstavnici ZAVNOH-a, Miličić i Grujić, delegati Oblasnoga NOO-a i Marelić, referent ribarstva zadarskoga okruga. Najvažnija je zadaća ove konferencije bila rješenje spora koji već desetljećima postoji između Murtera i Sali zbog ribolova na Kornatskome otočju. . . .

Jedna komisija narodne i vojne vlasti donijet će meritorno rješenje i odrediti granice do kojih će loviti Murterinci a do kojih Saljani . . .

Poručnik Giunio ukazao je na štetnost posljedice dinamitiranja i pozvao sve ribare da sprečavaju takvo lovljenje i uništavanje ribe. Jednako je upozorio da je na moru uspostavljena patrolna služba koja će se brinuti da na moru drži red i sprečava dinamitaše. Svaki brod koji ne bi stao na poziv ove službe bit će najstrože kažnjen, a u krajnjem slučaju bit će na nj otvorena vatra«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 141. OD 8. IV 1945.

Na naslovnoj strani ovog broja pada u oči naslov »Naše su trupe oslobodile Karlobag, Oštarije i Cesaricu te su, uz odličnu suradnju mlade Tiotove mornarice, očistile od neprijatelja cijelo područje otoka Paga«. U tom napisu date su kratke informacije sa svih bojišta u Jugoslaviji, a ovdje citiramo dio koji se odnosi na Primorje:

»U Lici i u Hrvatskome primorju naše su trupe, nastavljajući uspješnu ofenzivu, oslobodile Karlobag, Oštarije i Cesaricu. Uz odličnu suradnju naše mlade mornarice, poslije žestoke borbe, naše su trupe oslobodile čitavo područje otoka Paga. Neprijateljski gubici u ljudstvu i materijalu su veliki«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 142. OD 10. IV 1945.

U ovom broju objavljena je samo jedna kratka informacija s Paga pod naslovom »Na Pagu je zaplijenjeno 900 vagona soli«:

»Položaj, 10. 04. – Posebni dopisnik 'Slobodne Dalmacije' javlja da su borbe za Pag trajale dan i po. Ubijeno je 160 a zarobljeno 270 neprijateljskih vojnika i oficira. Na otoku je zaplijenjen znatan ratni materijal. Također je zaplijenjeno 900 vagona soli«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 144. OD 15. IV 1945.

U Zbirnoj informaciji pod naslovom »Jedinice Jugoslavenske armije oslobodile cijeli otok Rab, a u dolini Bosne važno privredno središte Zenicu sa svim industrijskim uređajima koje neprijatelj nije uspio oštetiti« objavljen je i dio koji se odnosi na front u Hrvatskome primorju te posebna informacija o borbama pred Sušakom. Evo što se kaže:

»U Hrvatskome primorju naše trupe, uz suradnju naše mornarice, zauzele su i oslobodile čitavo područje otoka Raba. Poslije ogorčenih borbi

za mjesto Rab slomljen je neprijateljski otpor i uništena čitava neprijateljska posada. U ruke naših trupa pao je velik ratni plijen.

Posebni dopisnik »Slobodne Dalmacije« Milan Dragičević javlja:

»Položaj, 14. IV – Zauzeta je željeznička stanica i selo Donje Dubrave. Oslobođen Tounj koji je nekoliko puta prelazio iz ruke u ruku. Neprijatelj bježi prema Generalskome Stolu. Na Rabu je ubijeno 197 a zarobljeno 395 neprijateljskih vojnika, zaplijenjeno 13 topova, 15 flakova, 12 bacača i mnogo druge opreme i municije. Nastavlja se čišćenje sektora Josip Doč – Opštarije – Ogulm. Ubijeno je 380, ranjeno 200, a zarobljeno 185 neprijateljskih vojnika. Četvrti korpus vodi borbu iza Slunja. Avijacija mnogo pomaže operacije i potopila je dva parobroda a jedan put trupa. Novi je pred oslobođenjem. Veliki obruč steže se oko Sušaka.

U istom broju, na petoj strani, objavljen je napis pod naslovom »Brodogradilišni radnici izradili 100 kreveta za ranjenike«. Donosimo dio iz tog napisa:

Radnici Jadranskoga brodogradilišta Split znaju što znači biti borac, jer su mnogi i sami bili u Narodnooslobodilačkoj vojsci. Poznate su im tegobe koje su naši borci podnijeli, znaju oni da slobodu koju sada uživamo imamo zahvaliti samo herojima Jugoslavenske armije. Kada oni ginu za našu slobodu – kažu radnici – mi moramo pomoći i za njih žrtvovati što možemo.

Danas, kada se pojavila potreba za krevetima i drugim stvarima za naše ranjenike, brodogradilišni su radnici pregli da u najkraćem vremenu pridonesu svoj udio. I zaista, izradili su od željeznih cijevi 100 kreveta za one koji prolijevaju krv za slobodu našega naroda. Pri ovome radu najviše se istakla bravarska radionica i elektrovarioci. 80 posto bravara ostajalo je svakoga dana da prekovremeno radi po nekoliko sati. Istakli su se također kovači, tubisti, kotlari i bojadisari, od kojih su neki radili i po cijele noći.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 146. OD 19. IV 1945.

Među napisima objavljenim na naslovnoj strani koji govore o borbama za oslobođenje porobljene Evrope i bitkama u našoj zemlji ističe se napis s naslovom »U Hrvatskome primorju oslobođena su mjesta Selce, Crikvenica, Kraljevica i cijeli otok Krk, u Slavoniji Grad Đakovo i niz drugih mjesta, a u dolini Bosne Doboj i Maglaj«. Evo dijela informacije koji se odnosi na borbe u Hrvatskome primorju:

»U Hrvatskome primorju naše su trupe, nastavljujući ofenzivu, a u suradnji s našom mornaricom, izvršile desant na otok Krk i poslije žestokih borbi zauzele neprijateljska uporišta Baška, Aleksandrovo, Krk, Malinsku, Vrbnik, Omišalj i oslobodile čitavo područje otoka. Osim toga oslobođena su mjesta Selca i Crikvenica.

Odmah ispod ove informacije objavljena je kratka vijest koja glasi:

»Položaj 19. IV – Posebni dopisnik 'Slobodne Dalmacije' s područja operacija u Hrvatskome primorju javlja:

'Jedinice IV armije oslobodile su Kraljevicu i nastavljaju prodiranje prema Sušaku i Rijecu.

Pučanstvo otoka Krka dočekalo je s oduševljenim manifestacijama jedinice naše vojske koje su konačno i jednom za svagdje istjeralo neprijatelja s ovoga našega otoka u sjevernom Jadranu».

O borbama u Hrvatskome primorju i nastupanju naših jedinica prema Istri uz ostale informacije s drugih frontova, objavljene su i vijesti s ovog područja:

»U Hrvatskome primorju i Gorskome kotaru naše su trupe slomile uporni otpor neprijatelja i oslobodile Kraljevicu, Ružić, Fužine, Mrzle Vdice i Lokve. Nastavljaju se žestoke borbe.

Neprijateljski gubici iznose 628 mrtvih i 323 zarobljena. Zaplijenjeno je 13 bacača, 40 automatskih oružja, 450 pušaka, 18 većih i manjih čamaca te veće količine drugog ratnog materijala.

U drugom dijelu informacije datirane iz Beograda stoji:

»Beograd, 21. IV – U izvještaju Generalštaba Jugoslavenske armije za 19. travnja javlja se da su naše trupe, goneći potučenog neprijatelja prema Brodu, oslobodile Derventu.

U Hrvatskome primorju naše su trupe oslobodile pristanište Bakar, 6 kilometara jugoistočno od Rijeke.

Odmah ispod ove informacije objavljena je Reuterova vijest iz Londona pod naslovom: »Jedinice Jugoslavenske armije iskrcale se na Cres«. Evo te vijesti:

»London, 21. IV (Reiter) – Hubert Harrison, Reuterov posebni dopisnik pri Savezničkoj vrhovnoj komandi na Sredozemlju javlja da su se snage maršala Tita iskrcale na otok Cres južno od velike jadranske luke Rijeke.

U istome broju lista, na drugoj strani čitamo crticu o osposobljavanju splitskog brodogradilišta. S obzirom na njenu zanimljivost donosimo je u cjelini. U naslovu stoji: »Iz ruševina je podignuto novo brodogradilište« a u podnaslovu piše da je to industrija u kojoj se udarnički stvara naša nova mornarica« pa se onda kaže:

»Na prvoj sindikalnoj radničko-namješteničkoj konferenciji Hrvatske predloženo je Splitsko brodogradilište, zbog svog uspješnog i predanog rada, za odlikovanje Ordenom narodnoga oslobođenja.

Kako su radnici brodogradilišta to odlikovanje zaslužili! Obraćam se elektrovariocu Anti Jelaviću, prvome udarniku brodogradilišta.

– Kako si, družo Ante, zaslužio ime udarnika?

– Ja samo vršim svoju dužnost prema domovini i radim što više mogu i kako najbolje znam.

Članovi uprave brodogradilišta kažu da je Ante Jelavić, iako invalid na lijevoj ruci, od 176 neprekidnih sati odradio 136. Osobito se istakao rađeći na brodovima 'Makarska' i 'Dinara', a inače on se snalazi u svakome poslu, pun je samoinicijative i treba ga tjerati s posla, jer ga on sam nikako ne ostavlja.

Obilazim radionice s dvojicom članova uprave koji su i sami brodogradilišni radnici.

Sve ove zgrade podigli su radnici, jer, kao što znate, našli smo samo hrpu ruševina i polomljene željezne kosture radionica. Pogledajte ovu radionicu za cijevi. Ona je bila toliko oštećena da nismo znali da li će se uopće moći obnoviti. A sada je to, kako videti, lijepa radionica. U njoj se ističu radnici Stipe Jerković, Jozo Bavčević, Stevo Crkulj i omladinac Branko Golubić.

Idemo prema plovećoj dizalici. Ona je bila potopljena. Vađenje ove dizalice bilo je skopčano naročitim poteškoćama, jer je prijetila opasnost da se prevrne. Pri tome je pokazao naročitu spremnost i izdrživost radnik – mornar Ivo Jurić.

Pravi majstori svoga zanata nalaze se u električnoj radionici. U nestašici motora, elektromagneta i žice za navijanje zavojnica naši električari traže stare i razbijene dijelove motora, vade žice iz različitih kablova i iz dijelova raznovrsnih motora sastavljaju novi stroj koji nimalo ne zaostaje za tvorničkim radom. Neki motori, popravljani na taj način, sastavljeni su čak iz dijelova 4–5 starih motora. Do sada su električari brodogradilišta sastavili i stavili u pogon 16 takvih motora. Svi su se radnici istakli u takvom poslu, ali je najagilniji Ernest Malalan i uz njega Hektor Šenica.

Mehanička radionica sada je potpuno nova zgrada, a nekada direktnim pogotkom bombe bila je poravnata sa zemljom. . . . Najmanja radionica, ali koja je najviše izradila je drvodjelska, u kojoj se izrađuju i modeli. Radnici ove radionice izveli su čitav drveni rad na brodovima 'Makarska' i 'Dinara'. I u ovoj radionici odgovorni drug hvali sve svoje radnike. . .

Ali s najvećim ponosom radnici govore o radovima na plovećem doku. To su uistinu veliki radovi i ujedno njihovo najuspješnije i najveće djelo, jer dići s morskoga dna tako glomazno tijelo sa vrlo malo ili sa gotovo nikakvim tehničkim pomagalima zaista je velika stvar. . .

Radnici brodogradilišta za nekoliko mjeseci izvršili su preko 40 popravaka. Naročito se vrijedno spomenuti radove na brodovima 'Knin' i 'Dinara'. Za ove se radove može reći da su radnici time dali našoj trgovačkoj mornarici dva potpuno nova broda. Izvršili su također popravke na velikim oceanskim brodovima 'Plavnik' i 'Jurko Topić'«. . .

Na trećoj strani ovog broja objavljena je bilješka u rubrici »Mornari–borci pišu« s naslovom »Rab je oslobođen«:

Poslije oslobođenja otoka Paga znali smo da dolaze na red ostali naši otoci koji još stenju pod mrskom okupatorskom čizmom. Jedanaestoga travnja 1945. došlo je naređenje za pokret. Naša baterija 2, koja je s velikim uspjehom učestvovala u borbi za oslobođenje Paga, ukrcana je u splav. U konvoju smo krenuli prema sjeveru. Idemo na Rab.

Neprijatelj je oko otoka postavio minska polja kako bi spriječio naše iskrcavanje s mora. Ali naša obavještajna služba znala je točno gdje su ta minska polja i naš je konvoj spretno obišao tu prepreku. Rano ujutro 12. travnja naši su brodovi pristali uz obalu okupiranog Raba. Brzo je iskrcana mornarica i pješadija, a splav s baterijom 2 zauzela je uvala Sv. Mare, koja je vrlo podesna za gađanje neprijateljskih položaja.

Neprijatelj je primijetio da se uz obalu nešto zbiva. Bacio je rakete, a nešto kasnije čuli smo već detonacije njegovih granata. S neprijateljskoga uporišta na Kristoforu grmljeli su topovi, ali njihova nastojanja da spriječe naše iskrcavanje nisu uspjela. Mi smo zauzeli položaje bez ikakvih gubitaka. Sada nam je bilo jasno da je našoj bateriji i mornaričkoj pješadiji Kvarnerskoga odreda pod komandom našeg rukovodioca druga majora Grubelića povjeren zadatak osvajanja jako utvrđenoga Kristofora.

U sedam sati stiglo je željeno naređenje. Haubice bacaju granatu za granatom. S ushićenjem slušamo fićukanje naših granata prema Kristoforu. Šbave će svakako zapamtiti artiljerce baterije 2 obalskoga divizionu. Bacači i mitraljezi mornaričke pješadije neumorno tuku Kristofor.

U 8,30 sati došao je nalog za opći juriš. Naše su haubice zamakle, one su izvršile svoj zadatak. Kristofor nije više tvrđava. U 9 sati prestao je neprijateljski otpor. U međuvremenu su druge naše jedinice zauzele cijeli otok Rab.

Prošao sam kroz osvojenu tvrđavu. Švabe su vrlo ukusno uredile stanovanje u njoj. Zgrade su bile pune namještaja i svih mogućih igara za razonodu. Sve su te predmete oni opljačkali narodu. Živjeli su kao na ljetovanju. Nisu se po svoj prilici nadali našem dolasku. Gledam zarobljenike. Svi su pokunjeni, ni traga bahatosti koja je za njih bila karakteristična kad su došli u našu zemlju. Dva zarobljenika kidaju sa prsiju Hitlerov orao sa kukastim križem. Pomoćnik komesara im primjećuje: 'Kasno ste se sjetili'...

Drugoga dana otplovili smo u luku Rab. Narod je na ulicama. Svi sa ushićenjem promatraju naše vrle borce koji su ih oslobodili patnje, ropstva i nepravde.

Danas smo na Rabu, ali znamo da ima još naših otoka koji nas željno i nestrpljivo očekuju. Mi im poručujemo: Doći ćemo!

Ratni dopisnik
Štaba

Obal. div. P. K. S. J.

Desant

Invaziona peniša se približava obali. Jak udarac potresao je brod sa kojega je istoga trenutka prebačen most na kopno. Preko njega su borci iskočili na obalu. U koloni, jedan za drugim, prolazili smo šumom prema neprijateljskim položajima. Nebo su presijecali svijetleći meci iz neprijateljskih topova. Mukli tutanj topova postajao je svakim časom sve jači – to je bio znak da se približavamo švabi. Neprijatelj je primijetio trupe koje su se iskrcale sjeverno od grada i tukao je njihove položaje.

Bez buke smo se brzo probijali kroz gustu šumu. Samo šapatom se prenosila veza od borca do borca. Naš Drugi bataljon mornaričke pješadije počeo je zaobilaziti neprijatelja s lijevoga krila, dok se drugi bataljon razvijao na desnome krilu. Obruč se oko švaba sve više stezao. Međutim, oni su još uvijek pucali preko nas na druge položaje, ne sluteći da su već u 'džepu'.

Naš bacač izbacio je prvu granatu u 7 sati, a za njom su padale granate iz bacača i haubica kao kiša. Već kod prve eksplozije švabe su umakle. Njihovi su topovi također umukli. Na položaju pred nama nismo nikoga vidjeli, vjerojatno su se sakrili u bunkere ili ušli u mišje rupe i neće da provire iz njih.

Nije potrajalo dugo i oni su počeli izlaziti iz skrovišta blijedih lica, iskolačenih očiju, tražeći milost koju nisu zaslužili. Švabe su se predavali.

Z. Belamarić

Drugi bataljon Kvarnerskoga odreda«

Na posljednjoj strani ovoga broja objavljena je kratka reportaža o povratku zbjega u domovinu:

»Na vidiku domovine

Približio se posljednji dan putovanja. Svijet je na parobrodu tokom noći živo i uzbuđeno razgovarao gdje bi se u toku sutrašnjega dana mogao naći, da li uz talijansku obali ili na visini Dubrovnika. Prosuo se glas da

će brod proći između Pelješca i Korčule, pa uz Makarsko primorje i narod Primorja se radovao da će sutradan možda već u rano jutro vidjeti svoja sela. U zoru 18. travnja palube broda su vrvjele od ljudi, žena i djece. Svitao je posljednji dan našega izbjeglištva. Tih, sunčan, nešto malo maglovit. S lijeve strane se vidjela burna siva masa Monte Gargana, a s desne u punome odblesku ranoga sunca dva čudna usamljena grebena usred morske pučine. Obrisi su im oštro izrezani, a na većemu se vidi silueta svjetionika. Netko veli: Palagruža, drugi: ne, ne može biti još Palagruža – to je Pianosa, preblizu smo još talijanskoj obali. Vidimo ga kao da nam je na dohvatu ruke. Jest, to je Palagruža! Nije! Jest! Bila je zaista Palagruža. Veliki i Mali, otok naših ribara. Prvi kutić naše domovine, tamo daleko usred pučine. Brod se polako okreće oko njega prema sjeveroistoku, ravnoj našoj obali. Uzbudjenje. Ljudi trče s jedne strane broda na drugu. Gledaju kako zamiče gromada Monte Gargana a izvire iz jutarnje magle moćni obrisi Visa. Zatvara se krug našega lutanja u tuđini. S Visa smo pošli prije godinu i po. Sada se ponovo njemu vraćamo. Saveznički brodski oficiri i posada gledaju kako se Jugoslavija pomalja iz daljine. Ona Jugoslavija o kojoj su toliko čitali i čuli. I njih obuzima uzbudjenje. A naša morska tvrđava, slobodni Vis, sve brže ide k nama. U jedanaest sati brod prolazi uz otok i tvrđava Hum daje svjetlosne signale. Sav narod zbjeaga zgrnuo se na palube i gleda i čezne. Eno Sušac i Korčula na desno, eno Hvara pred nama, a pomalja se i Brač. Puca prvi pogled na daleko Biokovo izbrazdano posljednjim snijegom na izdisaju, a mutna, siv, kamenita gomila Mosora ističe se u cijeloj duljini. Slavni Mosor! Godinu i po nismo vidjeli moćnih oblika naših otoka i naših planina. Sada ih gledamo otvorena oka i srca. Sve je to toliko poznato, a opet tako novo. Sve ponovo otkrivamo, svaku sitnicu i svaki detalj, skupa s morem uspomena iz partizanstva i zbjega. I tvrđavu Španjol nad Hvarom i Paklene otoke mimo koje smo jedne noći prošli na svome putu u tuđinu. I naše Biokovo kojemu smo se niz bokove spustili.

U jedan sat poslije podne prolazimo kroz tjesnac između Brača i Šolte. Sa svih strana obuhvatilo nas je zelenilo naših borova. Nagrada za 14 mjeseci pustinske jednoličnosti. Bjelasa se čvrsto građeni svjetionik sa žarko crvenim krovom.

– Evo crkvice, veli jedan dečko.

– Sjećaš li se kada smo ondje lovili ribu? Prošao je i svjetionik tiho i nečujno uz nas.

Gledaj, gledaj eno Gornjega Sela na Šolti, to je Bezićevo Gornje Selo, veli jedan učenik o svome školskom drugu koji još uvijek gazi el-shattski pijesak i polazi školu u šatoru.

Ulazimo sve dublje u uski prolaz. Kopno nam je na dohvatu ruke s lijeve i s desne strane. Po grebenju uz more skače čovjek. Obrisi mu se jasno vide prema bijelom suhozidu.

– Eno prvi Jugosloven, viče netko. Nagrne svijet. Maše rupcima. Viče, pozdravlja. Malo dalje, na samome rtu, na jednome bunkeru raspoznaje se lik vojnika. Oduševljeni svijet maše i viče. Trči s palube na palubu. Urnebes.

S lijeve strane, dolazeći iz Splita, približava nam se punom brzinom parobrod. Brzo stiže do nas, prolazi nam uz sami bok i pozdravlja nas sirenom. Na boku partizanska zastava. Na komandnome mostu crna tabla

s bijelim slovima: 'Ljubljana'. Svijet se naginje preko ograde, diže ruke, pozdravlja, kliče. Vidjeli smo naš prvi parobrod.

A tamo pred nama već se vide kuće Splita. Grad nam još uvijek krije tajne svojih patnji i svoga veselja. Što je tamo? Koliko je u njemu kuća srušeno? Daljina nam još ne dopušta da pogodimo. Bjelasaju se poznate zgrade i vanjsko lice grada još uvijek je ono staro. Srce njegovo još ne čujemo. I nećemoga čuti večeras, jer krećemo u Kaštelanski zaljev. I grad će nam još samo noćas skrivati svoje tajne. Sutra ćemo već saznati sve.

B.R.«

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 148. OD 24. IV 1945.

Na naslovnoj strani objavljena je »pohvala Maršala Tita borcima i rukovodiocima IV armije i mornarice«. Donosimo je u cjelini:

»Beograd, 23. IV (Tanjug) – U Hrvatskome primorju trupe IV armije i jedinice mornarice poslije višednevnih ogorčenih borbi, pod teškim uslovima zauzele su i oslobodile veliku luku i grad Sušak kao i pristaništa Cres, Novi, Crikvenicu, Kraljevicu, Bakar i Martinšćicu.

Osim toga ove su jedinice izvršile napadaj na otoke Rab, Krk, Cres i Lošinj, te su, poslije žestokih borbi, oslobodile sve ove otoke.

Otoci Cres i Lošinj poslije dugogodišnjega robovanja pod fašističkom okupacijom konačno su vraćeni u sastav naše domovine.

U ovim borbama istakle su se jedinice pod komandom generallajtnanta Petra Drapšina, general-majora Pavla Jakšića i pukovnika Boška Šiljegovića, te mornaričke jedinice pod komandom general-majora Josipa Černija.

Izražavam svoju zahvalnost svim borcima i rukovodiocima jedinica koje su izvojevale ove pobjede.

Neka je slava palim junacima za oslobođenje naše domovine!

Smrt fašizmu – sloboda narodu!

Beograd, 22, travnja 1945.

Vrhovni komandant,
Maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito«

U istom izdanju ovoga lista na posljednjoj strani objavljena je vijest o prvoj grupi zbjega koja je stigla u Makarsku.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 150. od 30. IV 1945.

U ovom broju list donosi dugo očekivanu vijest o ulasku naših jedinica u Trst. Ta vijest nosi naslov: »Jugoslavenski tenkovi i pješadija prodrli u Trst«, a u podnaslovu se kaže: »Snage IV armije iskrcale su se na obalu Istre južno od Rijeke i oslobodile Lovranu. Žestoke borbe za Rijeku i dalje traju«.

Vijest je datirana iz Beograda i ona glasi:

»Beograd, 30. IV (Tanjug) – U izvanrednome izvještaju Generalštaba Jugoslavenske armije javlja se:

Naše su trupe, poslije žestokih borbi s jakim neprijateljskim snagama pod teškim uslovima planinskoga zemljišta probile jako utvrđene neprijateljske položaje i prodrle u grad Trst gdje se vode ogorčene ulične borbe pješadijskih i tankovskih jedinica.

Iza ove kratke informacije redaju se i druge vijesti o borbama u Rijeci i Istri i na ostalim frontovima:

»Sušak, 29. IV – Posebni dopisnik »Slobodne Dalmacije« s područja operacija na sektoru Rijeke javlja da su se jedinice IV armije iskrcale u Istri, južno od Rijeke, te oslobodile Lovranu. Borbe se vode za Opatiju, Sv. Nedjelju i Ičiće na sektoru kod Matulja.

U Istri, napredujući prema Trstu, naše su jedinice oslobodile Pantonu, Poviticu i Sv. Petar.

U operacijama sudjeluje i avijacija. Borbe za Rijeku još traju.

Na drugoj strani tog broja »Slobodne Dalmacije« objavljen je članak »Značajne pobjede IV armije i naše mornarice«, iz kojega izdvajamo dva pasusa:

»U operacijama za čišćenje Paga, Raba, Krka, Cresa, Lošinja i ostalih kvarnerskih otoka surađivala je naša mlada mornarica koja je savršeno izvršila sve postavljene zadatke. Oni isti Titovi mornari koji su u jesen prošle godine prebacili naše suhozemne snage s otoka na kopno i omogućili oslobađanje Dalmacije, Hercegovine i Like, sada su prenijeli težište svoje aktivnosti u gornji Jadran, sudjeluju s kopnenim snagama u oslobađanju sjeverojadranskih otoka i gone neprijateljsko brodogradilište s obale naše Istre.

Za sve krupne pobjede, koje su trupe IV armije pod rukovodstvom general-lajtnanta Petra Drapšina, general-majora Pavla Jakšića i pukovnika Boška Šiljegovića i mornaričke jedinice pod komandom general-majora Josipa Černija i pukovnika Dragiša Ivanovića izvojevale nad neprijateljem samo u toku posljednjih sedmica bile su pohvaljene posebnom zapovijesti vrhovnoga komandanta maršala Tita. Feldmaršal Alexander, saveznički vrhovni komandant na Sredozemlju, uputio je sa svoje strane maršalu Titu čestitku povodom velikih uspjeha IV armije u operacijama protiv Nijemaca. U brzopjavu je feldmaršal Alexander kazao: »Ovaj je uspjeh trijumf Vaše strategije i velika pobjeda za Vaše sjajne vojnike«.

Na sledećoj strani objavljen je članak pod naslovom »U pomorstvu je od oslobođenja do danas učinjeno mnogo«. U tom napisu kaže se da su sve glavnije točke naše obale povezane pomorskim prometom i da je iz olupina i potopljenih brodova stvorena naša nova, skromna trgovačka mornarica te da su luke osposobljene za najosnovnije potrebe pomorskoga saobraćaja. Na istoj strani objavljena je i informacija o tome da su radnici trogirskog brodogradilišta postigli značajne uspjehe u osposobljavanju broda »Jela«, najvećeg broda koji je do tada izvučen na navoz u tome brodogradilištu.

Na posljednjoj strani istog lista objavljena je vijest o dolasku druge grupe povratnika el-shattskih izbjeglica.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 151. OD 3. V. 1945.

Iz zbirne informacije sa prve strane ovoga izdanja izdvajamo slijedeće:

»Beograd, 3. V (Tanjug) – U izvještaju Generalštaba Jugoslovenske armije za 2. svibnja javlja se:

Poslije munjevitoga prodora i brzoga zaposjedanja čitavoga područja Istre i Slovenskoga primorja naše su trupe nastavile napredovanje na zapad prema Furlandiji i 1. svibnja u 13,40 sati uspostavile kontakt s prednjim dijelovima savezničkih snaga na Soči zapadno od Tržiča.

Napredovanjem prema sjeverozapadu naše su trupe oslobodile Tolmin, Kobarid i mnoga druga mjesta, te su nastavile nadiranje prema Gemoni i Videmu.

Nastavljaju se ogorčene borbe za Rijeku i Puli. U toku je uništavanje tamošnjih neprijateljskih snaga. U gradu Rijeci zauzeto je više blokova kuća«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 152. OD 6. V 1945.

Iz ovoga broja izdvajamo samo kratku vijest o nastupu muzike Jugoslavenske mornarice na Kvarnerskim otocima u kojoj se između ostaloga kaže:

»Nakon koncerta i igranke u Karlobagu, Mornarička muzika nastavila je put za Rab gdje je 19. IV navečer priredila koncert na obali. Uz obalu su bili privezani desantni brodovi koji su ukrcavali trupe određene za desant na Kvarnerske otoke. Bobene su pjesme podigle borbeni duh mladih Titovih vojnika i mornara.

Dok su još trajale završne borbe za Lošinj Mali, Mornarička muzika već je svirala u Lošinju Velikome. Praštanje mitraljeza i bacača slivalo se sa zvukovima muzike koji su navještali narodu Lošinja da nakon teških godina fašističkoga ropstva dolazi sloboda. Masa je naroda u Lošinju dočekala svoje oslobodiocice i obasula ih cvijećem«.

»SLOBODNA DALMACIJA« BROJ 156. OD 15. V 1945.

Na drugoj strani tiskan je uvodni napis »U oslobođenome Hrvatskom primorju«. Između ostalog, u njemu se kaže i ovo:

»Dok se vršio napadaj na Rijeku, IX udarna divizija iskrcala se kod Opatije i napala neprijatelja s leđa. Noću po kiši i uzburkanome moru uputio se konvoj sa Cresa prema obali. Naprijed su išli dva čistača mina, a za njima invazioni brodovi i različite male brodice. Mornarica se i ovoga puta brinula za prebacivanje trupa.

Čim su se borci iskrcali, stanovnici su dobrovoljno pomogli našim borcima iznositi municiju na položaje. To je bio i prvi susret našega istarskog naroda s našom vojskom. Ova je divizija prodrla prema Opatiji i tako zaobišla utvrđenja i došla neprijatelju s leđa. Kroz to vrijeme švabe su na Rijeci dizale u zrak skladišta, obalu, brodove, brodogradilište, tvornice i sve ono što bi moglo poslužiti našem narodu. Čak su i po ulicama Rijeke posuli nagazne mine. Od tih mina nastradao je i jedan dječak. Drugoga dana poslije oslobođenja Rijeke naša vojna muzika prolazila je gradom i svirala. Za muzikom je išla omladina. Jedan je dječak naišao na nagaznu minu i poginuo. Stanovništvo je pomagalo našoj vojsci u pronalaženju tih mina tako da su kroz kratko vrijeme sve bile očišćene«.

U ovom broju, koji već odiše mirnodopskim napisima i informacijama tiskana je i vijest da su radnici Jadranskog brodogradilišta digli s morskog dna veliki dok. Tako ovaj osvrt na pisanje ratne »Slobodne Dalmacije« o učešću naših pomoraca i Jugoslovenske mornarice u završnim operacijama za oslobođenje zemlje i podizanje iz ruševine naše pomorske privrede, završavamo jednom od prvih velikih radnih pobjeda Splitskog brodogradilišta. Citiramo:

»Radnici Jadranskoga brodogradilišta odlučili su 14. travnja da izvade iz morskoga dna veliki dok koji već 20 mjeseci leži na dnu mora na dubini od 14 metara, teško oštećen od bombardiranja sa četiri direktna i mnogo indirektnih pogodaka. Činilo se da će biti nemoguće izvaditi ovako teški objekat skromnim sredstvima kojima raspolaže Jadransko brodogradilište. Dok je dug 105 a širok 33 metara. Sadrži otprilike 16.150 tona vode. Sastavljen je od tri dijela koji se mogu rastaviti. Može dignuti brod od 7.500 tona bruto težine. Ima 28. velikih tankova od kojih svaki sadrži 400–800 tona vode. Na taj se dok mogu dići naši najveći prekooceanski trgovački brodovi. . .

I već 7. svibnja sva paluba doka bila je na površini a veselje naših radnika bilo je veliko kada su vidjeli da im je uspjelo dići dok sa morskoga dna. Oni su uspjeli da u 25 dana dovrše posao za koji bi inače trebalo najmanje 3 do 4 mjeseca intezivnog rada«.

Izdavačka delatnost Jugoslovenske mornarice u završnim operacija za oslobođenje Jugoslavije¹⁾

Milan Repac, zastavnik I klase²⁾

Gotovo da nema jedinice NOVJ koja nije izdavala svoj list. Ratovalo se, jurišalo, marševalo, plovilo, bilo neprekidno u pokretu, ali kada su to borbe dopuštale a i u samoj borbi, borci su pronalazili mogućnosti da izdaju svoje listove, što je uz vesti sa fronta i iz zemlje štampano, najčešće, na špilografu, a kada nije bilo ni njega, novine su ispisivane rukom. Borci i rukovodioci su cenili svoje novine, koje su išle od ruke do ruke, od broda do broda, i rado ih čitali.

Izdavačka delatnost u jedinicama NOVJ i Mornarice NOVJ u poslednjoj godini rata bila je daleko bogatija i sveobuhvatnija nego ranije, jer su za to postojali objektivni uslovi velikog dela oslobođene Jugoslavije, i obuhvatala je: listove, časopise, biltene, džepne novine i ostale publikacije, knjige, brošure i druge pisane materijale, koje smo često nazivali partizanska štampa.

Štampa je bila značajno sredstvo rada Komunističke partije, kao rukovodeće snage narodnooslobodilačkog rata i revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, i odigrala je veoma važnu ulogu u njenoj ogromnoj i bogatoj političkoj, vojnoj i kultuno-prosvetnoj delatnosti, sada još i više, jer je NOVJ narasla na skoro milionsku armiju. Sadržaj, organizacija i delatnost štampe bili su određeni revolucionarnim i oslobodilačkim karakterom rata, načinom ratovanja koji se nije mogao ni zamisliti bez aktivne podrške naroda.

Štampanje se, prema tehničkim mogućnostima, koristilo svim čime se raspolagalo. Kao njeni nosioci, prvenstveno se javljaju partijska rukovodstva i jedinice komande NOV i POJ, zatim odgovarajuća rukovodstva SKOJ-a, odbori USAOJ-a, odbori NOF-a, odbori AFŽ-a, organi vlasti (AVNOJ, KNOJ, zemaljska antifašistička veća, odbori), udruženja Jugoslovena u inostranstvu, antifašističke organizacije zarobljenika i političkih interniraca i druge institucije.

U ovom prilogu biće reći samo o izdavačkoj delatnosti Jugoslovenske mornarice NOVJ u završnim operacijama, tj. u 1945. godini. Jugoslovenska mornarica i 9. divizija, koja je s njom neposredno sadejstvovala u poslednjoj godini ratovanja, izdala je oko 138 brojeva raznih listova, od toga 36 brojeva izdala je Jugoslovenska mornarica sa 56 raznih izdanja, a 102 broja izdala je 9. divizija sa brigadama. Ukupno izdatih izdanja 232. To su najčešće bili: džepne novine, bilteni, knjige, brošure i publikacije.

1) Prilog za raspravu »Jugoslovenska mornarica u završnim operacijama za oslobođenje Jugoslavije«.

2) Arhivista u Vojnoistorijskom institutu.

Ovde je obuhvaćena i izdavačka delatnost 9. divizije iz perioda završnih operacija, jer je ta divizija zajedno sa Jugoslovenskom mornaricom dejstvovala u oslobođenju Paga, Raba, Cresa, Lošinja i Istre. Sigurno još postoji listova Mornarice NOVJ koje nisam uspeo pronaći mada sam, pored Arhiva VII, obišao Vojnopomorski muzej u Splitu, Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije i Muzej revolucije u Splitu.

IZDAVAČKA DELATNOST JUGOSLOVENSKE MORNARICE KOJA SE ČUVA U ARHIVU VII

Tehničko odeljenje Štaba Mornarice izdalo je dva broja »Džepnih novina« u kojima se opisuju doživljaji, zapažanja i sećanja boraca iz NOR-a. Evo jednog doživljaja koji opisuje drugarica Kata:

»Dok je Dalmacija bila pod okupacijom, naše drugarice i drugovi, pod najtežim okolnostima prenosili su na leđima materijal za naše borce, koji je stizao brodovima. Bilo je kasno u noć kad sam stigla na cestu preko koje je neprijatelj saobraćao, tu u zasjedi stajalo je nekoliko drugova, koji bi nam pomogli ako nas otkrije i napadne neprijatelj. Tek smo se približili moru, već smo čuli tihi šum motora a zatim vidjeli tamnu siluetu broda.

Brod natovaren oružjem i municijom za par minuta pristao je uz obalu. Nevjerovatno brzo brod je bi istovaren. Još smo morali pomoći djeci i starcima koji su došli s nama, da se ukrcaju na brod, da bi ih otpremili u zbjeg. Pod velikim teretom vraćali smo se prema oslobođenoj teritoriji.

Posle pola noći otkrila nas je njemačka patrola, naši su drugovi primili borbu, to je bilo pred neprijateljskim uporištem, gdje je on bio jak. Mi smo materijal posakrivali, a neprijatelj po običaju zbog neuspjeha u odmazdi zapalio najbliže selo. Sutradan smo se povratili i materijal prenijeli na određeno mjesto.³⁾

»Naš muzičar«, list Mornaričke muzike NOVJ. Izdata su dva broja. Jedan broj se nalazi u Arhivu VII a drugi u Muzeju narodne revolucije Split, i to br. 2 od aprila 1945. godine (In. broj 400).

List donosi nekoliko interesantnih naslova kao:

– Jugoslavija je pomorska država.

– Ono što se ne može i ne smije nikada zaboraviti. Ovdje se govori o poklicima naših drugova iz Istre i Slovenačkog primorja, jugoslovenskoj majci zemlji. List dalje govori o muzici kao umetnosti, koja se gradi pomoću tonova. Glavni su joj elementi: ritam, melodija i harmonija.⁴⁾

»Takmičenje«, izašao je jedan broj. U njemu se govori o potrebi i značaju takmičenja i njegovim rezultatima.⁵⁾

»Mornari pišu«, list Škole Jugoslovenske mornarice, izašla su dva broja. Jedan broj se čuva u VII, a drugi u MNR – Split (XI br. 401, februar-april 1945). List, pored članaka o životu i radu u jedinici, donosi natpis »Značaj mornara za jednu državu«, kao i tekst »Slobodno more – Slobodan narod«.⁶⁾

»Džepne novine«, Tehničkog odjeljenja Štaba mornarice, izašao je jedan broj. List je doneo sećanje i doživljaje boraca – mornara. Evo jednog doživljaja iz aprilskog rata 1941. i situacije 1945. godine:

³⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 1/1.

⁴⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 4/1.

⁵⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 5/1.

⁶⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 6/1.

»Bio sam dežurni oficir Mornaričkog odreda Ohrid. Poslije podne oko četiri sata dotrčao je k meni komandir straže i javio mi, da je pred glavnom kapijom putnički auto pun generala.

Došao sam na kapiju i uverio se da je pun auto generala. Bilo ih je 5-6 i dva pukovnika. Javio sam se onom koji mi se učinio najstariji. Nisam se prevario. To je bio armijski general Naumović. Upitao me da li u Komandi postoji telefon, te da ih odvedem tamo. Zatim mi je naredio da ne puštam nikoga, pa dodao 'mi vodimo rat'.

Nije mi bilo jasno kakav oni to rat vode?

Jedino mi je preostalo da nađem šofera da mi to on objasni, kakav rat vode tu preko telefona? Šofer mi je rekao, da su Njemci u Skoplju. Zatim su stizali automobili puni generala, pukovnika i pokoji potpukovnik. Drugog dana u 6 sati napustili smo Komandu i prebacili se preko Sv. Nauma za Albaniju.

Danas je ponovo Ohrid zaposjela Jugoslovenska vojska i Mornarica, ali njom ne rukovode viši oficiri, koji su stekli činove sjedeći u klupama i putem raznih protekcija. Njom danas rukovode najodaniji, najborbeniji sinovi našeg naroda, koji su se pokazali u krvavoj neravnopravnoj borbi protiv okupatora da su dostojni položaja koji zauzimaju.«⁷⁾

Štab II pomorskog obalskog sektora izdao je dva broja lista »Glas Kvarnera«, koji je na vidnom mestu opisao borbu na Pagu. List, dalje, iznosi potrebu o stručnom osposobljavanju kadrova Mornarice, kao i pomoći naroda vojsci.⁸⁾

Glasilu omladine IV POS-a bio je list »Omladinac«. List je posebno istakao jednomesečno pretkongresno takmičenje i govori o značaju i ulozi takmičenja na svim poljima za podizanje što boljih rezultata.⁹⁾

Mornarička pešadija V POS-a izdala je dva broja »Džepnih novina«. Osim članaka iz života i rada boraca, tu se nalazio i članak »Zlodjela Draže Mihailovića«.¹⁰⁾

Štab Pomorske komande Split izdao je jedan broj lista »Pok Split«, u kome se govori o moru, kao izvoru bogatstva i blagostanja koji treba čuvati, a to može jedino čvrsta i jaka Jugoslovenska mornarica.¹¹⁾

List »Jadranski borac« izašao je samo jedan broj. Na vidno mesto donosi rad na kulturno-prosvetnom polju, o zadacima mornaričke pešadije, o doživljajima iz prvih akcija, kao i pesmu:

Koračnica mornaričke pešadije

*Napred mornari zove nas dom
Budimo snažni svoji na svom
Naprijed mornari Istra nas zove
To je naša krv je i naš dom.*

7) Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 6/1.

8) Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 19/1.

9) Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 34/1.

10) Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 46/1.

11) Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 2/2.

*More naše puno je krvi
Puna slavnih bitaka i borbe
Drvenim brodom razbismo čelik
Goneći divlje fašističke horde.*

*Slobodu mora stekosmo borbom
Mornari – pjepaci druga Tita
Srdačno digosmo mornarički stijeg
Na ponos svoj i cijelog svijeta.¹²⁾*

Tehnički bataljon Pomorske komande Dubrovnik izdao je jedan broj lista »Udarnik«. Na vidnom mestu nalazi se pesma pod naslovom:

Ratna sinfonija

*Marširati
Prolaziti gudarama
Gorskim putovima
Neizoranim poljima
Popaljenim selima
Ići danju
Ići noću
Ići u proljeće
Ići u ljeto
Ići u jesen
Ići u zimu*

*Ići . . . ići . . . ići, samo ići dok se u ramena urezujući brazde remena,
remena puške i torbice, dok noge malaksaju gazeći snijeg, i blato, dok ti-
jelo slabi a duša ponire.¹³⁾*

»Čuvar Jadrana«, list Obalskog diviziona Pomorske obalske komande Split izlazio je od februara do maja 1945. godine. List, pored ostalog, donosi članak o Konferenciji velikih sila u Jalti na Krimu, i konstatuje da je to garancija potpune pobjede nad fašizmom i garancija ostvarenja težnji porobljenog čovečanstva. Ovdje se nalazi i članak »Zvijerstva i zločini okupatora u zemlji.«¹⁴⁾

Obalski divizion Pomorske obalske komande Split izdao je jedan broj lista »Džepne novine«. Značajno mesto zauzeo je članak »Važnost mora za Jugoslaviju«, kao i članak borca koji je opisao povratak iz Italije i odlazak u partizane.¹⁵⁾

»List II baterije«, list Obalskog divizionu, ukupno je izašlo 3 broja. List ističe potrebu na kulturnom uzdizanju u divizionu.¹⁶⁾

¹²⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 2/2.

¹³⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 3/2.

¹⁴⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 4/2.

¹⁵⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 5/2.

¹⁶⁾ Arhiv VII, KŠ 7, reg. br. 7/2.

IZDAVAČKA DELATNOST JUGOSLOVENSKE MORNARICE KOJA SE ČUVA U ARHIVI VOJNOPOMORSKOG MUZEJA U SPLITU

U arhivi ovog muzeja nalazi se »Udžbenik za nastavu iz strojarstva na kursu za vojno-pomorske rukovodioce«. Izašao je jedan broj. Izdala ga je tehnika Štaba Mornarice NOVJ. Udžbenik obrađuje temu o strojarstvu. Tu se govori uopšte o kotlovima, turbinsko-brodskim postrojenjima, podeli i delovanju eksplozivnih metoda, mehaničkom telegrafskom stroju, kao i važnijim kvarovima brodskih postrojenja.¹⁸⁾

»Slobodna Dalmacija«, izašao je samo jedan broj 20. X 1944. List donosi opširan članak »Beograd je oslobođen«, kao i odjek u svetu, povodom oslobođenja Beograda.¹⁹⁾

»Kalendar«, izašao je samo jedan broj od 11. II 1945. godine. U »Kalendaru« su zapisani značajniji datumi iz NOR-a.

»Hrvatski list«, glasilo JNOF-a za okrug Pula. Ukupno je izašlo 10 brojeva od 9. XI 1944. do 30. IV 1945. List, pored ostalog donosi, govor druga Tita u oslobođenom Beogradu.

U arhivi postoji i izveštaj Tanjuga da je drugu Titu dodeljen orden Narodnog heroja, kao i pohvala maršala Tita borcima 8. korpusa.²¹⁾

Brošuru »O Narodnooslobodilačkoj vojsci« izdala je tehnika Mornarice NOVJ. Brošura je objavila članak general-majora Petra Drapšina koji govori o tri glavna razdoblja u razvoju Narodnooslobodilačke vojske. Izašao je samo jedan broj.²²⁾

»VLOGA«, komunistične partije oslobodilni brobi narodov Jugoslavije, izašao je samo jedan broj. Izdaje ga agitrop PK KPS za primorsko tehnička Nanos.²³⁾

IZDAVAČKA DELATNOST JUGOSLOVENSKE MORNARICE KOJA SE ČUVA U MUZEJU NARODNE REVOLUCIJE – SPLIT

»Glas omladine«, izašao je samo jedan broj. Izdao ga je Hidrografski institut Jugoslovenske mornarice 1945. godine. Na vidnom mestu list donosi članak »Uloga omladine Jugoslavije u NOB«, kao i članak »Disciplina – uvjet uspješnog rada«. ²⁴⁾

»Radio vijesti«, izašlo je ukupno sedam brojeva i to u vreme od 5. IX 1944. do 7. IX 1944. godine. List je izdavao Kulturno-prosvetni odbor II pomorskog obalskog sektora. Obično je donosio vesti sa našeg i stranih frontova.²⁵⁾

»Naša beseda«, list je izlazio u Bitzburgu SAD februara 1945. godine. Govori o podršci naših iseljenika NOB-u. Na vidnom mestu je članak »Historija će pisati zlatnim slovima o junačkim djelima naše vojske«. ²⁶⁾

18) Arhiv VPM, In. br. 427.

19) Arhiv VPM, In. br. 1535.

20) Arhiv VPM, In. br. 1242/1.

21) Arhiv VPM, bez broja.

22) Arhiv VPM, In. br. 26.

23) Arhiv VPM, bez broja.

24) MNR – Split, In. br. 402.

25) MNR – Split, In. br. 671.

26) MNR – Split, In. br. 672.

»Kornati«, izdaje ga Kulturno-prosvjetni odbor II pomorskog obalskog sektora. Izašao je samo jedan broj. List donosi sećanja iz nekih akcija sa otoka.²⁷⁾

»Džepne novine«, 1. baterije Obalskog divizionu IV pomorskog obalskog sektora, br. 1, mart 1945. Govori se o životu u divizionu, kako njihovi rukovodioci ulažu mnogo volje, ljubavi i truda da im poboljšaju život na položajima. Brošura dalje govori o takmičenju među baterijama na vojničkom, političkom i kulturno-prosvetnom polju.²⁸⁾

»Artiljerac sa Jadrana«, br. 1. Glasilo Artiljerijske brigade 8. udarnog korpusa NOVJ, mart 1945. Izašao je samo jedan broj. Pored ostalog, list donosi članke »Artiljerci pišu«, »Žena u borbi«, gde se govori o legendarnoj hrabrosti naših žena, koje su zadivile čitav svet. One su ostvarile sve vrline žena, o kojima se pisalo i pjevalo kroz našu bogatu istoriju (majka Jugovića, Kosovka djevojka itd.).²⁹⁾

»Pjesme borbe i slave«, izdaje Propagandno odeljenje Komande Jugoslovenske mornarice, maj 1945. Izašao je samo jedan broj. Brošura sadrži 17 pjesama iz borbe, kao što su: »Slavenska lipa«, »Titov naprijed«, »Kologna u noći«, »Poslije bitke«, »Pjesma mrtvih proletera« i druge.³⁰⁾

U Muzeju Narodne revolucije – Split čuva se šest brošura, koje nemaju datum izdavanja. Četiri brošure je izdala Tehnika Mornarice NOVJ, a dve Baza Mornarice NOVJ Monopoli. To su sledeće brošure:

– »Kako upoznati narod sa odlukama III Zasedanja ZAVNOHA«, izdala tehnika Mornarice NOVJ,³¹⁾

– »O sporazumu«, izdala tehnika Mornarice NOVJ;³²⁾

– »Članci iz dnevnika borba«, izdala tehnika Mornarice NOVJ;³³⁾

– »Uloga proleTERSKE omladine«, izdala Pomorska komanda sjevernog Jadrana;³⁴⁾

– »Članci iz 'Nove Jugoslavije' i 'Vjesnika', izdala tehnika Baze Mornarice NOVJ, Monopoli.³⁵⁾

– »Proglas«, hrvatskom narodu, sa II zasjedanja ZAVNOH-a, izdala tehnika Baze Mornarice NOVJ, Monopoli.³⁶⁾

IZDAVAČKA DELATNOST JEDINICA 9. DIVIZIJE U ZAVRŠNIM OPERACIJAMA ZA OSLOBOĐENJE ZEMLJE

Divizija je izdavala sledeće listove:

»Radio-Bilten«, izašao je samo jedan broj, 27. II 1945. U Biltenu se govori o situaciji na sremskom frontu, kao i ubijanju ranjenika-partizana u Gorenjskoj.³⁷⁾

27) MNR – Split, In. br. 796.

28) MNR – Split, In. br. 799.

29) MNR – Split, In. br. 802.

30) MNR – Split, red. br. 316.

31) MNR – Split, red. br. 308.

32) MNR – Split, red. br. 304.

33) MNR – Split, red. br. 330.

34) MNR – Split, red. br. 365.

35) MNR – Split, red. br. 312.

36) MNR – Split, red. br. 309.

37) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 2/1.

»Vijesnik«, izašlo je ukupno 28 brojeva, od br. 12 do 45 u vremenu od 3. I do 23. III 1945. To su uglavnom ratni izveštaji sa našeg, istočnog i zapadnog fronta.³⁸⁾

»Bilten« od 9. IV do 9. V 1945. Izlazio je Bilten koji nije imao svoj broj, kasnije od 10. V do 17. V 1945. Izlazi Bilten sa brojevima od 89 do 96. To su uglavnom ratni izveštaji sa našeg i stranih frontova, kao i članak »Boravak druga Tita u Moskvi«.³⁹⁾

»IX udarna divizija«, izašlo je više brojeva, i to: br. 2, 3, 4 i 5, februar-aprila 1945. U listu je na vidnom mestu čestitka boraca i rukovodioca IX udarne divizije maršalu Titu, povodom 53. rođendana, kao i članak o takmičenju iz vojno-političke i sportske oblasti.⁴⁰⁾

»Kroz 10 dana«, izašlo je ukupno tri broja, i to br. 4, 6, 47 i 48 od 30. III do 20. IV 1945. Pored pregleda na domaćem i stranim frontovima, list donosi članak o proslavi prilikom obrazovanja prve vlade federalne Hrvatske, kao i političkim događajima kod nas i u svetu.⁴¹⁾

»Pionir«, izašlo je ukupno tri broja, kao džepne novine, izdavao ga je Pionirski bataljon 9. udarne divizije. List govori o važnosti takmičenja u bataljonu, kao i hrabrosti najmlađeg pionira takozvanog »Sokola«, koji se dobrovoljno javio u patrolu i doveo tri zarobljena Nemca.⁴²⁾

»Džepne novine«, izašla su samo dva broja, i to br. 3 i 4. List donosi nekoliko zanimljivih članaka, kao: »Dolazak u Trst«, gde se opisuje srdačan doček kroz divna istarska sela, kao i o značaju I kongresa USAOH-a.⁴³⁾

»Glas artiljeraca«, izašao je jedan broj. Izdao ga je Artiljerijski divizion 9. divizije. List, pored ostalog, donosi članak »Uzroci rasturanja zrna«, kao i članak o značaju fizičke kulture.⁴⁴⁾

»List I baterije«, izašao je jedan broj. Izdao ga je Kulturno-prosvetni odbor I baterije Artiljerijskog divizion 9. divizije. List, pored svog borbenog puta, na vidnom mestu donosi članak »Važnost kulturnog rada«.⁴⁵⁾

»Titov brdski artiljerac«, izašla su dva broja, to br. 1 i 4, maja 1945. Izdao ga je Kulturno-prosvjetni odbor II baterije Artiljerijskog divizion 9. divizije. Pored ostalog, list donosi članak »O ulozi artiljerije«, kao i o putu jedinice za oslobođenje naše porobljene domovine.⁴⁶⁾

»Baterijske novine«, izašao je jedan broj, i to br. 4. Izdao ga je Kulturno-prosvjetni odbor II baterije Artiljerijskog divizion 9. udarne divizije 4. armije. Pored ostalog, list donosi da je Istra posle 25 godina ropstva ponovo slobodna.⁴⁷⁾

»Pobjednik«, izašao je samo jedan broj. Izdaje ga III baterija, Artiljerijskog divizion 9. divizije. List donosi da su u Istru od artiljeraca prvi ušli artiljerci III baterije Artiljerijskog divizion 9. divizije.⁴⁸⁾

38) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 3-30/1.

39) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 1-18/2.

40) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 19-21/2.

41) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 22-24/2.

42) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 25-27/2.

43) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 28, 29/2.

44) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 30/2.

45) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 31/2.

46) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 32, 33/2.

47) Arhiv VII, KŠ. 36, reg. br. 34/2.

PREGLED LISTOVA KOJE SU IZDAVALE BRIGADE 9. DIVIZIJE

Jedinica	Naziv lista	Broj	Izvori
2. dalmatinska proleterska brigada	Bratstvo	4	KŠ 37, reg. br. 1/1
	Sloboda	1	KŠ 37, reg. br. 5/1
	Jedinstvo	1	KŠ 37, reg. br. 6/1
	Kurir	1	KŠ 37, reg. br. 9/1
	Napredak, br. 4, 4, 6	3	KŠ 37, reg. br. 12-14/1
	Za Slobodu, br. 4	1	KŠ 37, reg. br. 17/1
	Naprijed, br. 7, 8, 9	3	KŠ 37, reg. br. 21-23/1
	Zora, br. 6, 8	2	KŠ 37, reg. br. 26, 27/1
	Iskra, br. 5, 6	3	KŠ 37, reg. br. 28-30/1
	Zora, br. 7, 8 9	3	KŠ 37, reg. br. 32-34/1
	Naprijed, br. 4, 5, 6	3	KŠ 37, reg. br. 36-38/1
	Vijesti, br. 1	1	KŠ 37, reg. br. 40/1
	Stvoritelj, br. 2	1	KŠ 37, reg. br. 41/1
	Jurišnik, br. 4, 5, 6	3	KŠ 37, reg. br. 43, 45/1
	Probojnik, br. 1, 2	2	KŠ 37, reg. br. 46, 47/1
	Sloboda, br. 5	1	KŠ 37, reg. br. 49/1
	Pobjeda, br. 5, 6	2	KŠ 37, reg. br. 53, 54/1
	Borba i rad, br. 3	1	KŠ 37, reg. br. 56/1
Zora, br. 6	1	KŠ 37, reg. br. 57/1	
3. dalmatinska brigada	Pobjeda, br. 1	2	KŠ 38, reg. br. 1/1
	Pobjeda, br. 2	3	KŠ 38, reg. br. 2/1
	Pobjeda, br. 3	2	KŠ 38, reg. br. 3/1
	Pobjeda, br. 5	2	KŠ 38, reg. br. 4/1
	Naše pjesme	1	KŠ 38, reg. br. 4a/1
	Novine, br. 1	1	KŠ 38, reg. br. 5/1
	Džepne novine, br. 2, 3	2	KŠ 38, reg. br. 6, 7/1
	Sanitetski list, br. 1	1	KŠ 38, reg. br. 8/1
	Naša služba, br. 2, 4	2	KŠ 38, reg. br. 9, 10/1
	Udarnik, br. 1, 2	2	KŠ 38, reg. br. 11, 12/1
	Novine, br. 3	1	KŠ 38, reg. br. 13/1
	Bombaš, br. 4	2	KŠ 38, reg. br. 14/1
	Ratujemo i pišemo, br. 3	4	KŠ 38, reg. br. 15/1
	Glas, br. 3	4	KŠ 38, reg. br. 16/1
	Prodornik, br. 1, 2, 3	6	KŠ 38, reg. br. 17-19/1

Jedinica	Naziv lista	Broj	Izvori
	Osvit, br. 1, 2	4	KŠ 38, reg. br. 20, 21/1
	Sve za front, br. 1	1	KŠ 38, reg. br. 22/1
	Džepne novine, br. 2	1	KŠ 38, reg. br. 23/1
	Sloboda br. 1, 2, 3	4	KŠ 38, reg. br. 24-26/1
	Domovina, br. 1, 2	3	KŠ 38, reg. br. 27, 28/1
	Radnik, br. 1, 3	2	KŠ 38, reg. br. 29, 30/1
	Mi se borimo i učimo	1	KŠ 38, reg. br. 31/1
	Juriš, br. 1, 2, 4	4	KŠ 38, reg. br. 32-34/1
	Novine 3. bat. 3. brigade, br. 3	2	KŠ 38, reg. br. 35/1
	Džepne novine, br. 1,2,3,4	6	KŠ 38, reg. br. 36-39/1
	Džepne novine »Smjeli«	3	KŠ 38, reg. br. 40,42,43/1
	Četni list, br. 2, 4, 6	4	KŠ 38, reg. br. 44-46/1
	Džepne novine, br. 1	1	KŠ 38, reg. br. 47/1
	Džepne novine	1	KŠ 38, reg. br. 48/1
	Četne novine minob-čete	1	KŠ 38, reg. br. 49/1
	Džepne novine, br. 1	1	KŠ 38, reg. br. 50/1
	Bombaš, br. 1, 2, 3	6	KŠ 38, reg. br. 51/1
	Ratujmo i pišemo, br. 1,2,3	3	KŠ 38, reg. br. 54, 55/1
	Glas 1. čete, br. 1, 2	4	KŠ 38, reg. br. 56, 57/1
	Džepne novine, br. 1	1	KŠ 38, reg. br. 58/1
4. Splitska brigada	Glas IV brigade broj 1—6	15	KŠ 29, reg. br. 1-5/1
	List veze	2	KŠ 29, reg. br. 6/1
	Novine veze, br. 2	1	KŠ 29, reg. br.7/1
	Novine, br. 1	1	KŠ 29, reg. br. 8/1
	Izviđač, br. 1	2	KŠ 29, reg. br. 9/1
	Novine, br. 2	1	KŠ 29, reg. br. 10/1
	Putem k prosvjeti, br. 1	2	KŠ 29, reg. br. 11/1
	Novine, br. 2	4	KŠ 29, reg. br. 12/1
	Sloboda, br. 1	2	KŠ 29, reg. br. 13/1
	Plamen, br. 5	2	KŠ 29, reg. br. 14/1
	Džepne novine	2	KŠ 29, reg. br. 15, 16/1
	Džepne novine, br. 1, 3	2	KŠ 29, reg. br. 17, 19/1
	Kroz borbu, br. 2	1	KŠ 29, reg. br. 18/1
	Džepne novine, br. 7	1	KŠ 29, reg. br. 21/1

Jedinica	Naziv lista	Broj	Izvori
	Džepne novine	1	KŠ 29, reg. br. 22/1
	Osvetnik, br. 1	2	KŠ 29, reg. br. 23/1
	Novine, br. 3, 4	7	KŠ 29, reg. br. 24, 25/1
	Četni list, br. 3, 4	2	KŠ 29, reg. br. 26, 27/1
	Džepne novine	1	KŠ 29, reg. br. 28/1
	Četni list, br. 9	1	KŠ 29, reg. br. 29/1
	Omladinski list, br. 1	1	KŠ 29, reg. br. 30/1
	Četni list	1	KŠ 29, reg. br. 31/1
	List nova zora, br. 1	1	KŠ 29, reg. br. 32/1
	Bacačka četa, br. 1	1	KŠ 29, reg. br. 33/1
	Četni list, br. 2	3	KŠ 29, reg. br. 34-36/1
	Jurišnik, br. 1, 3	2	KŠ 29, reg. br. 37, 38/1
	Borac, br. 1	2	KŠ 29, reg. br. 39/1
	Novine, br. 2	3	KŠ 29, reg. br. 40/1
	Džepne novine, br. 1, 2, 7	4	KŠ 29, reg. br. 41-43/1
	Udarnik, br. 1	2	KŠ 29, reg. br. 45/1
	Novine, br. 2	3	KŠ 29, reg. br. 46/1
	Četni list, br. 1	1	KŠ 29, reg. br. 47/1
	Džepne novine, br. 1	1	KŠ 29, reg. br. 48/1

ZAKLJUČAK O IZDAVAČKOJ DELATNOSTI JUGOSLOVENSKE MORNARICE U ZAVRŠNIM OPERACIJAMA ZA OSLOBOĐENJE JUGOSLAVIJE

Za vreme NOR-a objavljeno je blizu 10.000 raznih dela. Praćena po godinama štampa odražava razmah oslobodilačke borbe. Njeno širenje i uspehe od 4. jula 1941. do kraja te godine bilo je 80 izdanja. U 1942. godini već ih je 454, u 1943. godini 1.789 i u 1944. 8.196, a za svega četiri i po meseca do 15. maja 1945. izdato je 2.658 raznih izdanja.

U poslednjoj godini rata, do 15. maja 1945. kada su završene borbe na teritoriji Jugoslavije pobedom Jugoslovenske armije, pojavilo se 35 novih brigadnih listova, 22 divizijska i 5 korpusnih.

Poseban deo štampe za sve vreme, pa i na kraju rata činile su radio vesti, koje su izlazile pod raznim nazivima (izveštaji, obaveštenja, vesti, bilteni). Izdavale su ih jedinice i komande NOVJ kada su za to imale kakve tehničke mogućnosti. To su bile vesti na običnom papiru pisane rukom ili pisaćom mašinom, najčešće na jednoj strani, a donosile su kratke informacije sa ratišta u svetu i u našoj zemlji. One su bile vrlo pogodne za obaveštavanje i imale su veliki broj čitalaca.

Sadržaj vojne štampe bio je raznovrstan i najviše je zavisio od veličine jedinice koja izdaje list, odnosno od potreba koje je u tom pogledu zadovoljavao. Štampa je takođe pisala o vojnostručnim pitanjima, ali više orijentisana na vlastita iskustva, analizu, iznosila je pozitivne i negativne primere iz pojedinih borbi, a sve u funkciji obuke i vaspitanja boraca i nižih starešina. U oblasti ideološko-političkog i opšteg moralnog vaspitanja štampa je u celini sprovodila i razrađivala opštu liniju KPJ i dala je velik doprinos konačnoj pobedi u završnim operacijama.

Iz svega kazanog se vidi da je bila dosta bogata i raznolika izdavačka delatnost u Jugoslovenskoj mornarici i da je ona, uz ostali politički rad, odigrala značajnu ulogu u moralno-političkom vaspitanju mornara i boraca Jugoslovenske mornarice na kraju pobedonosnog rata.

TEMATSKA BIBLIOGRAFIJA

Marija Kessler

KNJIGE

Anić Nikola »Dvanaesta dalmatinska brigada«. Split, »Slobodna Dalmacija« – Općinski odbor SUBNOR-a Brač, 1985.

Antić Vinko »Oslobođenje Istre i Pazinska odluka o sjedinjenju s domovinom«. Rijeka, Centar za historiju radničkog pokreta i NOR-a Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara, 1978.

Balen Šime »Istra u narodnooslobodilačkoj borbi«. Zagreb, 1945.

Buturović Radule, Klun Albert »Tretja prekomorska brigada«. Nova Gorica, Soča, 1967.

Damjanović Danilo »Šesta dalmatinska brigada«. Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1969.

»Druga dalmatinska proleterska brigada«. Split, Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije, 1982.

»Drugi svjetski rat«. Pregled ratnih operacija, V knjiga. Beograd, Vojnoistorijski institut, 1970.

Egić Obrad »Ratni dnevnik Druge dalmatinske proleterske brigade«. Zagreb, Stvarnost, 1977.

Gizdić Drago »Dalmacija 1944–1945.«, Zagreb, Epoha, 1964.

»Hronologija oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije 1941–1945. Beograd, Vojnoistorijski institut, 1964.

Kerečin Stjepan »Oslobođenje Trsta«. Beograd, 1952.

Knezović Luka, Ćurin Ivo »Deseta dalmatinska udarna brigada«. Split, Vojna štamparija – Općinski odbor SUBNOR-a Sinj, 1977.

Kostić Uroš »Oslobođenje Istre, Slovenačkog primorja i Trsta 1945.« Beograd, Vojnoistorijski institut, 1978.

Krstić Eugen Đenko »Deveta dalmatinska trogirski brigada«. Split, Slobodna Dalmacija – Općinski odbor SUBNOR-a Trogir, 1985.

Kvesić Sibe »Dalmacija u narodnooslobodilačkoj borbi. Drugo dopunjeno i prerađeno izdanje. Split, Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije, 1979.

Matetić Vladimir Dušan »14. primorsko-goranska brigada«. Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1973.

»Narodnooslobodilački rat i socijalistička revolucija u Jugoslaviji« (u završnoj etapi drugog svjetskog rata). Beograd, Zajednica instituta za izučavanje novije istorije naroda i narodnosti Jugoslavije – NIP Export-pres, 1979.

»Naša Prva dalmatinska 1942–1945«. Knjiga prva. Split, Čakavski sabor, 1977.

»Naša Prva dalmatinska 1942–1945.« Knjiga druga. Split, Slobodna Dalmacija, 1982.

Obradović B. Branko »Druga dalmatinska proleterska brigada«. Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1968.

»Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941–1945.« Knjiga 1, drugo izdanje. Beograd, Vojnoistorijski institut, 1963.

»Osma dalmatinska šibenska brigada«. Šibenik, Općinski odbor SUBNOR-a – Sekcija Osme dalmatinske brigade, 1981.

Petelin Stanko »Osvoboditev slovenskega primorja«. Nova Gorica, Soča, 1965.

»Prva dalmatinska proleterska brigada«. Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1986.

Šalov Mate »Četvrta dalmatinska (splitska) brigada«. Split, Institut za historiju radničkog pokreta Dalmacije, 1980.

Špika Ivan »Ratna sjećanja i dnevnik boraca II dalmatinske brigade«. Zagreb, Stvarnost, 1970.

Timotijević Radovan, Slavica Nikola »Peta dalmatinska«. Peta dalmatinska NOU brigada. Beograd, Narodna armija, 1976.

Tomšić Janez »Narodnoosvobodilni boj na Jadranu in Slovenski pomorščaki«. Piran, Odbor slovenskih partizanskih pomorščakov – Ljubljana, Partizanska knjiga, 1974.

Tomšić Jane »Oslobođenje naših ostrva aprila 1945«. Beograd, 1949.

Vasiljević Jovan »Mornarica NOVJ«. Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1972.

»Završne operacije za oslobođenje Jugoslavije 1944–1945.« Beograd, Vojnoistorijski institut, 1957.

ČLANCI

Antić Vinko »Oslobođenje hrvatskog primorja, Rijeke i Istre«. Pomorski zbornik br. 3/1965.

Biočić Ante »Sadejstvo 26. divizije i 8. korpusa sa Mornaricom NOVJ«. Mornarički glasnik br. 2/1985.

Dorotka Milan »Od Visa do Trsta«. Čuvar Jadrana br. 791–793; 795–797/1975.

Guberina Rade »Mornarica NOVJ uoči završnih operacija za oslobođenje Jugoslavije«. Vojnoistorijski glasnik br. 3/1985.

Ikica Mladen »Oslobođenje Pule«. Jugoslovenski mornar br. 5/1946.

Ivanović Ivan »Operacija Oslobođenja Cresa i Lošinja aprila 1945.« Jugoslovenski mornar br. 8/1946.

Jakšić Pavle »Četvrta armija u završnim operacijama Jugoslovenske armije za oslobođenje Jugoslavije«. Vojnoistorijski glasnik br. 2–3/1955.

Jakšić Tonči »Završne pomorske operacije na obalama Istre 1945. godine.« Mornarički glasnik br. 1/1953.

Kalpić Anđelko »Jugoslovenska mornarica u borbi za oslobođenje Trsta i Julijske krajine«. Jugoslovenski mornar br. 4/1946.

Kalpić Anđelko: »Kvarnerski pomorski sastav u završnim operacijama Jugoslovenske armije«. Pomorski zbornik br. 6/1968.

Kalpić Anđelko »Mornarička pješadija u borbama za oslobođenje Lošinja«. Jugoslovenski mornar br. 5/1946.

Kostić Uroš »Oslobođenje Istre«. Vojnoistorijski glasnik br. 1/1975.

Kostić Uroš »Oslobođenje Istre, Trsta i Slovenačkog primorja 1945. godine«. Vojnoistorijski glasnik br. 2/1981.

Kostić Uroš »Oslobođenje Trsta i Slovenačkog primorja«. Vojnoistorijski glasnik br. 1/1975.

Mamula Branko »Dejstvo Jugoslovenske mornarice na krilu armije u završnim operacijama«. Vojno delo br. 6/1967.

Mamula Branko »Mornarica u završnim operacijama«. Narodna armija br. 1362/1965.

Mamula Branko »Mornarica u završnim operacijama«. Vojnopomorski ogleđi br. 1/1966.

Mamula Branko »Ratna mornarica u završnim operacijama«. Mornarički glasnik br. 3/1985.

Miljanić Dušan »Kvarnerski odred mornaričke pješadije u završnim operacijama«. Pomorski zbornik br. 6/1968.

Miljanić Dušan »Sjećanje na oslobođenje Istre i Pule 1945. godine«. Istarski mozaik br. 1–2/1967.

Petrović Slobodan »Mornarica NOVJ u oslobođenju Istre«. Naše more br. 4–5/1966.

Pribilović Kažimir »Jugoslovenska ratna mornarica u poslednjim okršajima za oslobođenje zemlje«. Narodna armija br. 1873–1886/1975.

Pribilović Kažimir »JRM u završnim operacijama«. Čuvar Jadrana br. 920–922; 925–930; 932–936/1980; 940–946 i 948/1981.

Pribilović Kažimir »Početak završnih operacija«. Ličko primorska operacija. Čuvar Jadrana br. 794/1975.

Šiljegović Boško »Operacije 4. armije na primorskom pravcu«. Mornarički glasnik br. 3/1985.

Terzić Velimir »Uloga Jugoslovenske armije u završnim operacijama za oslobođenje Jugoslavije«. Vojnoistorijski glasnik br. 2–3/1955.

Tičac Orfeo »Borbe za oslobođenje Cresa i Lošinja«. Novi list br. 98/1955.

Tičac Orfeo »Oslobođenje Cresa i Lošinja«. Novi list br. 158/1962.

Tomšić Janez »Četvrta armija i Jugoslovenska mornarica oslobađaju Kvarnerska ostrva 1945.« Naše more br. 2/1965.

Tomšić Janez »Četvrta armija i RM oslobađaju Kvarnerska ostrva i Istru«. Čuvar Jadrana br. 514/1963.

Tomšić Janez »Desantna operacija oslobođenja Raba u aprilu 1945.« Jugoslovenski mornar br. 2/1947.

Tomšić Janez »Jugoslavenska ratna mornarica u završnim operacijama«. Borba br. 215/1960.

Tomšić Janez »Ofanzivne operacije mornarice i drugih jedinica NOVJ na primorskom frontu od septembra 1944. do oslobođenja Trsta«. Vojno delo br. 3/1975.

Tomšić Janez »Uloga Jugoslovenske ratne mornarice u završnim operacijama 4. armije 1945. godine«. Vojnoistorijski glasnik br. 2–3/1955.

Tomšić Janez »Završne pomorske operacije na obalama Istre 1945. godine«. Mornarički glasnik br. 1/1953.

Trgo Fabijan »Rat posle rata«. Narodna armija br. 2132/1980.

Ulepić Zdenko »Veliki doprinos pobedi«. Narodna armija br. 2370/1980.

Vasiljević Jovan »Jugoslovenska mornarica u oslobođenju zemlje«. Vojnoistorijski glasnik br. 1/1975.

Vilović Tihomir »Razvojni put Jugoslavenske ratne mornarice«. Vojno delo br. 6/1981.

Vilović Tihomir »Udio Jugoslavenske mornarice u završnim operacijama«. Čuvar Jadrana br. 979/1982.

»Završne operacije Jugoslovenske armije za oslobođenje naše zemlje«. Jugoslovenski mornar br. 5/1947.

»Završne operacije Mornarice NOVJ (NOR)«. Mornarički glasnik br. 4/1979.

Arhivski izvori o završnim operacijama Jugoslovenske mornarice

Anka Petrović⁽¹⁾

1945. januar 1. – Štab II pomorskog obalskog sektora, zapovest za dislokaciju potčinjenih jedinica: 1. bataljon treba da posedne teritoriju Veli rat, Molat, Ist, Silbu i Olib a 2. bataljon Petručane, Privlaku i Vrse. Zadatak ovih jedinica jeste da sprečavaju neprijateljske akcije manjih razmera i kontrolišu oslobođena ostrva.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 1-1.

1945. januar 4. – Štab Mornarice NOVJ, vojnoinformativni izveštaj broj 1 o jačini neprijateljskih garnizona u Pagu, Karlobagu, Sušnju, Vidovcu i Oštarijama.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 1-3.

1945. januar 5. – Štab Mornarice NOVJ, Tehničko odeljenje: predračun za nabavku materijala za potrebe Mornarice iz nadležnosti Tehničkog odeljenja i Odeljenja za pomorski saobraćaj.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 1-3.

1945. januar 6. – Štab Mornarice NOVJ, naređenje Štabu III pomorskog obalskog sektora da skrenu pažnju svim brodovima na opasnost lutajućih mina, koje su se pojavile usled loših vremenskih uslova i nepogoda.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 3-1.

1945. januar 6. – Štab III pomorskog obalskog sektora izveštava Štab Mornarice NOVJ o savezničkim brodovima koji se nalaze u luci Šibenik.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 4-3.

1945. januar 7. – Štab Mornarice NOVJ, geografska karta zapadne Istre, Tršćanskog zaliva i dela jadranske obale sa ucrtanim minskim poljima, minskim preprekama, plovnim rutama.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 2-4.

1945. januar 7. – Štab Mornarice NOVJ, geografska karta jadranske obale od Lima do Nina sa ucrtanim minskim poljima, minskim preprekama i plovnim rutama.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 3-4.

1945. januar 7. – Štab Mornarice NOVJ, Informativni osek: podaci o nemačkoj mornarici na Jadranu koja je posle rasformiranja Štaba Admirala Jadrana po-

tpala pod komandu Admirala Italije sa sedištem u Veneciji, o teritorijalnoj podeli, ratnom sastavu i plovnim jedinicama; pregled nemačkih i kvislinskih kopnenih snaga na teritoriji Istre i Slovenačkog primorja.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 2-3.

1945. januar 8. – Štab V pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu mornarice NOVJ izveštaj o brojnom stanju ljudstva ovog sektora.

AVII, NOR, K. 2056, reg. br. 3-2.

1945. januar 9. – Štab Mornarice NOVJ, izveštaj o savezničkim pomorskim snagama u jugoslovenskim vodama u Zadru, Šibeniku i Splitu.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 5-3.

1945. januar 10. – Štab II pomorskog obalskog sektora, naređenje da starešine potčinjenih jedinica posvete pažnju uzdizanju discipline, vojničkom ponašanju i ophođenju ljudstva. U tom cilju potrebno je organizovati nastavu, raspored stražarske, kurirske i požarne službe, zanimanje i kulturno-prosvetni rad u kasarnama.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 14-2.

1945. januar 10. – Štab V pomorskog obalskog sektora naređuje Mornaričkoj stanici Boka da, usled pojave velikog broja lutajućih mina, obustave noćne plovidbe.

AVII, NOR, K. 2057, reg. br. 2-2.

1945. januar 12. – Štab Mornarice NOVJ, pismena izjava upravljača nemačkog jurišnog čamca MTM-D, koji je zarobljen prilikom akcije jurišnih čamaca na splitsku luku 12. januara.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 6-3.

1945. januar 13. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ opšti vojnoorganizacioni izveštaj za period od 15. decembra 1944. do 15. januara 1945. Čitava teritorija okupirana je od neprijatelja koji drži jake garnizone i pojačava ih artiljerijom. Neprijateljska aktivnost na moru odvija se kroz saboterske akcije na pristaništa i svetionike.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 6-2.

1945. januar 15. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajni odsek: zapisnik sa slušanja zarobljenih pripadnika nemačke mornarice koji su imali zadatak da se što više približe zadarskoj luci, ispitaju položaj savezničkih i jugoslovenskih brodova i izrade plan za eventualni napad.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 8-3.

1945. januar 15. – Štab III pomorskog obalskog sektora dostavlja izveštaj Štabu Mornarice o opštem vojničkom i organizacionom stanju na području sektora. Čitav rad na potpuno oslobođenom sektoru usmeren je na organizaciju odbrane obale i ostrva i formiranje stalne baze u uvali Sv. Petar.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 4-2.

1945. januar 15. – Štab III pomorskog obalskog sektora dostavlja izveštaj Štabu Mornarice NOVJ o rasporedu mina koje je neprijatelj postavio na teritoriji ovoga sektora.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 5-2.

1945. januar 16. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajni odsek: izveštaj o kretanju savezničkih brodova u lukama Šibenik, Split, Vis i Hvar.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 9–3.

1945. januar 17. – Štab Mornarice NOVJ, obaveštava Štab 8. udarnog korpusa o diverziji koju su izvršili nemački vojnici na ostrvu Istu 10/11. januara.

AVII, NOR, K. 527, reg. br. 23–3.

1945. januar 19. – Štab Mornarice NOVJ, naređenje da se na području V pomorskog obalskog sektora uspostave mornaričke stanice Korčula, Dubrovnik i Boka, određuje njihov formacijski sastav i granice. Stanice predstavljaju izvršne organe sektora sa zadatkom da komanduju mornaričkim jedinicama na svojoj teritoriji, organizuju i kontrolišu sve službe radi sigurnosti, reda i nastave.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 19–1.

1945. januar 19. – Delegacija NOVJ u Italiji – Bari, dostavlja izveštaj Vrhovnom štabu NOV I POJ o svom radu i organizacionom stanju. Glavni zadatak Delegacije jeste prijem i otpremanje savezničke pomoći u Jugoslaviju, prikupljanje, organizacija i upućivanje u domovinu političkih interniraca i ratnih zarobljenika koji žele da pristanu NOP-u.

AVII, NOR, K. 2092, reg. br. 12–1.

1945. januar 21. – Štab III pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ operativni izveštaj o aktivnosti jedinica iz svoga sastava u periodu od 1. do 15. januara.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 9–2.

1945. januar 24. – Štab V pomorskog obalskog sektora, naređenje da se na teritoriji sektora, pored mornaričkih stanica Korčula i Boka, formira mornarička stanica u Dubrovniku, određuje njihove granice, sedišta, zadatke i formaciju.

AVII, NOR, K. 2056, reg. br. 20–6.

1945. januar 25. – Štab IV pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ opšti vojnoorganizacioni izveštaj, stanje na dan 15. januara.

AVII, NOR, K. 2048, reg. br. 9–2.

1945. januar 27. – Štab Mornarice NOVJ, Odeljenje za pomorski saobraćaj: opšti izveštaj o stanju brodova, lučkoj službi, svetionicima, građevinskoj službi i drugim zadacima. Od raspoloživih 260 brodova, više od polovine nije osposobljeno za plovidbu. To zahteva bržu popravku plovnog parka i uključivanje na postojećim redovnim prugama duž jadranske obale. Lučka služba organizovana je na čitavoj oslobođenoj teritoriji i osposobljena su 24 pomorska svetla za funkcionisanje. Radovi po građevinskoj grani nastavljaju se u lukama Zadar, Šibenik, Split i Dubrovnik.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 16–2; K. 2075, reg. br. 5–4.

1945. januar 30. – Štab Mornarice NOVJ, upućuje predlog ZAVNOH-u, Antifašističkom veću narodnog oslobođenja i SNOS-u da se ukinu postojeće pomorske akademije u Kotoru i Dubrovniku, kao i one koje se nalaze na neoslobođenoj teritoriji, i osnuje jedinstvena pomorska akademija sa nautičkim i mašinskim odeljenjem za potrebe pomorstva čitave Jugoslavije.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 20–1.

1945. januar 30. – Komanda Rečne plovidbe dostavlja Vrhovnom štabu NOV i POJ preglede opšteg sastava Komande sa potčinjenim jedinicama, brojnog stanja i naoružanja Štaba i potčinjenih jedinica.

AVII, NOR, K. 25A, reg. br. 55-2/1.

1945. januar 31. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajno odeljenje dostavlja obaveštenje Štabu 8. korpusa da su Nemci uspostavili u Puli bazu koja ima tri flotile. Ove jedinice operišu od Pule do Rijeke i ostrva Paga, dolaze do Zadra pa i Šibenika. Jurišni čamci »živa torpeda« aktivni su u vodama oko Lošinja, Cresa, Paga i Ista, a diverzantske grupe čamaca pokušavaju da dejstvuju sa Ugljena na luku Zadar i druge lokacije.

AVII, NOR, K. 527, reg. br. 10-4.

1945. februar 2. – Štab Mornarice NOVJ, Ekonomski odsek upućuje Jadranskoj komisiji za prijem materijala od saveznika pregled stanja i kretanja zaliha pogonskog materijala u toku januara.

AVII, NOR, K. 58, reg. br. 6-11.

1945. februar 3. – Štab Mornarice NOVJ, Intendatura upućuje Štabu baze NOVJ, Odeljenju za snabdevanje trebovanja tehničkog i broskog materijala za potrebe Mornarice u toku februara i marta.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 3-3.

1945. februar 3. – Štab mornarice NOVJ obaveštava Štab Obalskog diviziona IV pomorskog obalskog sektora da budu oprezni i odmah otvore vatru na avione koji nisko nadleću luke i položaje jedinica Mornarice NOVJ. U vezi s tim, saveznička avijacija upozorena je da ne preuzima niske letove.

AVII, NOR, K. 2050, reg. br. 27-2.

1945. februar 5. – Štab Mornarice NOVJ, Odeljenje za pomorski saobraćaj dostavlja Povereništvu Narodne odbrane, Saobraćajno odeljenje, izveštaj o stanju glavnih luka: dužina i dubina operativne obale koja je neoštećena ili manje oštećena, dužina oštećene ili porušene obale, oprema lučkim dizalicama, stanje skladišta i preduzeti radovi na obnovi ili privremenom osposobljavanju.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 1-1.

1945. februar 6. – Centralni komitet KPJ upućuje pismo Oblasnom komitetu KPH za Dalmaciju da se u Mornarici NOVJ formira partijski komitet na principu divizijskih komiteta. S obzirom na perspektivu razvoja i porasta Mornarice i veliku udaljenost pojedinih mornaričkih jedinica, ovaj komitet treba znatno ojačati.

Arhiv CK SKJ, Fond CK KPJ, reg. br. 1945/28.

1945. februar 7. – Štab Mornarice NOVJ, dostavlja Vrhovnom štabu NOV i POJ opšti vojnootkazacioni izveštaj za mesec januar. Neprijatelj drži čitavu obalu Istre i Hrvatsko primorje sa ostrvima Krk, Cres, Lošinj, Rab i Pag sa glavnom linijom odbrane Kvarnerskog zatona od Pule preko Lošinja do Raba. Snage mornarice NOVJ imaju zadatak da osiguravaju vojne objekte, ofanzivno deluju na neprijateljske garnizone, održavaju vezu sa delom obale koju drže neprijateljske jedinice i transportuju vojsku i materijal.

AVII, NOR, K. 21 A, reg. br. 3-1.

1945. februar 7. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajno odeljenje: informativni izveštaj br. 7. Podaci o radu brodogradilišta u Rijeci, broju havarisanih brodova u riječkoj luci i intenzitetu morskog prometa. Pregled nemačkih kopnenih snaga u Sušaku, Trsatu, Kostreni, Rijeci, Crikvenici, Senju, Klani i drugim mestima u Hrvatskom primorju.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 17–3.

1945. februar 8. – Štab IV pomorskog obalskog sektora dostavlja operativni izveštaj Štabu Mornarice o izvršenim transportima u periodu od 30. januara do 6. februara. Trupe i materijal prevoženi su iz Splita i Zadra u Podgoru, Gradac i druga mesta u vezi s ratnim operacijama na prostoru od Metkovića prema Mostaru.

Prilog: Pregled transporta ljudstva, konja, municije, topova, intendantskog materijala itd.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 18–2.

1945. februar 9. – Štab V pomorskog obalskog sektora, naređenje da novoformirane flotile budu u nadležnosti štabova mornaričkih stanica i da, u načelu, izvršavaju sledeće zadatke: obezbeđenje pomorskog saobraćaja, uništavanje lutajućih mina, kontrola ribarenja, sprečavanje saboterskih i drugih neprijateljskih akcija.

AVII, NOR, K. 2057, reg. br. 18–4.

1945. februar 10. – Štab II pomorskog obalskog sektora, zapovest za napad na ustašku miliciju na ostrvu Pagu u selima Povljan i Dinjička, koja vrši teror i pljačka narod. Kvarnerski pomorski sastav treba da prebaci svojim brodovima ljudstvo 1. i 2. bataljona Mornaričke pešadije u selo Košljun da se organizuje, fortifikacijski utvrdi i angažuje u napadu.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 20/2–2.

1945. februar 11. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajno odeljenje: informativni izveštaj broj 8. Podaci o prometu u tršćanskoj luci, jačini nemačke mornarice u Trstu i Rijeci.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 18–3.

1945. februar 12. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ skice telefonskih linija i položaja baterija koje imaju zadatak da štite Zadarski kanal i saradnju sa jedinicama mornaričke pešadije kada se za to ukaže potreba.

Napomena: 6 skica položaja baterije.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 3–1.

1945. februar 12. – Štab IV pomorskog obalskog sektora izveštava Štab Mornarice NOVJ o pokušaju neprijatelja da izvrši napad »živim torpedima« u luci Split 12. februara.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 12–2.

1945. februar 13. – Štab Mornarice NOVJ, Tehničko odeljenje: elaborat o stanju materijalne opreme bivše jugoslovenske mornarice, sa spiskom brodova bivše jugoslovenske ratne i trgovačke mornarice koji se nalaze u Italiji i Sredozemnom moru i brodova koje poseduje jugoslovenska mornarica u emigraciji.

AVII, NOR, K. 2079/I, reg. br. 1–1.

1945. februar 14. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajno odeljenje: informativni izveštaj broj 10. Podaci iz saslušanja zarobljenih članova posade nemačkih jurišnih čamaca koji su učestvovali u napadu na luku Split, 12. februara.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 20–3.

1945. februar 14. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu mornarice NOVJ operativni izveštaj o akciji Kvarnerskog pomorskog sastava i bataljona mornaričke pešadije na ostrvu Pagu 10/11. februara. Na osnovu zapovesti Štaba sektora, akcija je izvedena sa ciljem da se pohvata ili uništi ustaška milicija koja se nalazila na južnom delu ostrva u selima Povljanu, Vlašiću i Dinjički.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 20–2.

1945. februar 14. – Štab III pomorskog obalskog sektora, direktiva broj 2 o merama za zaštitu Kornatskog ostrvlja od pokušaja neprijatelja da napadne manjim plovnim jedinicama snage Mornarice NOVJ.

AVII, NOR, K. 2031, reg. br. 42–4.

1945. februar – Štab Mornarice NOVJ, politički komesar upućuje raspis o potrebi aktivnog učešća pripadnika mornaričkih jedinica u izborima za seoske i gradske narodnooslobodilačke odbore.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 1–6.

1945. februar 16. – Štab Mornarice NOVJ, naređenje pomorskim obalskim sektorima da preduzmu sve potrebne mere za potpunu kontrolu jadranske obale, razviju obaveštajnu službu i angažuju ribare u kontrolisanju obale i ostrva. Istovremeno, obaveštava da su 12. februara uništena četiri neprijateljska eksplozivna čamca koji su pokušali da izvrše napad na luku Split.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 5–7.

1945. februar 16. – Štab Mornarice NOVJ, dostavlja Vrhovnom štabu NOV i POJ, Personalnom odeljenju, tabelarni pregled socijalnog i nacionalnog sastava Štaba Mornarice, štabova pomorskih sektora, uprava škola i kurseva i Lučke kapetanije NOVJ Monopoli, na dan 15. januara.

AVII, NOR, K. 25 A, reg. br. 6–2/Ia.

1945. februar 16. – Štab Mornarice NOVJ, Odeljenje za pomorski saobraćaj, izveštava da je, prema podacima dobivenim od Jadranske komisije za prijem materijala od saveznika, potrebno oko 6.000 tona brodskog prostora mesečno za prevoz vojnog materijala iz Italije u Jugoslaviju.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 6–4.

1945. februar 16. – Štab II pomorskog obalskog sektora naređuje Štabu Kvarnerskog pomorskog sastava da sa dva čamca preduzme patroliranje ostrva od linije Ždrelec–Proversa na sever, jer su dobili obaveštenje da se neprijateljski čamci preko dana skrivaju kod ostrva.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 17–1.

1945. februar 17. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajno odeljenje, izveštava o jačini nemačkih snaga na Pagu, Rabu i Krku, četničkoj »Dinarskoj diviziji«, snagama NDH u Lici i iskrcavanju oko 800 nemačkih vojnika na Krku.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 22–3.

1945. februar 17. – Štab III pomorskog obalskog sektora dostavlja izveštaj Štabu Mornarice NOVJ o uvođenju dnevnog i noćnog patroliranja i o drugim merama bezbednosti, preduzetim u vezi s napadom neprijateljskih eksplozivnih čamaca na luku Split.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 15–2.

1945. februar 19. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja izveštaj Štabu Mornarice NOVJ o stanju neprijateljskih garnizona: Cres, Jablanac, Banja, Dol, Pula i okolina Pule i dr. u periodu od 9. do 19. februara.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 24–3.

1945. februar 20. – Štab V pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice operativni izveštaj o akciji u dolini Neretve radi odbrane severnih delova teritorije ovoga sektora. Od 29. januara do 2. februara angažovan je 3. bataljon Mornaričke pešadije sa zadatkom da brani komunikaciju Veliki Klanac – Dubrovnik i Čapljina – Slano, sa dve čete da posedne Veliki Klanac i nadire prema Metkoviću, uz bočno osiguranje komunikacije.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 22–2.

1945. mart 21. – Komanda Rečne plovidbe izveštava Generalštab JA, Odeljenje za mornaricu, da je za potrebe ratnih operacija ustupljen veći broj plovnih objekata Crvenoj armiji, od kojih su neki preuzeti bez potvrda o prijemu. Jugoslovenski plovni objekti u sastavu 3. ukrajinskog fronta upotrebljavaju se na srednjem Dunavu u Mađarskoj, i pomeranjem linije fronta gubi se evidencija o njima.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 11–1.

1945. april 21. – Komanda rečne plovidbe izveštava Ministarstvo narodne odbrane, Odeljenje za mornaricu, da je brod »Kasija Miletić« 17. aprila naleteo na minu i tom prilikom se utopilo oko 200 boraca.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 31–1.

1945. april 21. – Komanda Rečne plovidbe dostavlja izveštaj Ministarstvu Narodne odbrane, Odeljenju za mornaricu, izveštaj o upućivanju jedinica Dunavske flote u pravcu oslobođenog Osijeka i zadacima koje su dobili od Komande pozadine 3. armije u transportovanju ranjenika i materijala i dragiranju Drave.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 29–1.

1945. februar 21. – Štab III pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ operativni izveštaj o aktivnosti jedinica iz svog sastava u periodu od 15. januara do 15. februara.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 23–2.

1945. februar 22. – Komanda Rečne plovidbe NOVJ dostavlja predlog Povereništvu narodne odbrane, Odeljenju za mornaricu, o boljoj organizaciji mornaričkih jedinica u Sremskoj Mitrovici i Šapcu u prevoženju jedinica, trupa, materijala i komore preko reke Save.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 2–2/1.

1945. februar 23. – Štab II pomorskog obalskog sektora, zapovest da Kvarnerski pomorski sastav, mornarička pešadija i artiljerijski divizion uz pomoć savezničke avijacije, pristupe likvidiranju neprijateljskog garnizona na Pagu.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 11–3.

1945. februar 24. – Štab V pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ opšti vojnoorganizacioni izveštaj za period od 15. januara do 15. februara.

AVII, NOR. K. 2056, reg. br. 10–1.

1945. februar 25. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajno odeljenje, izveštava o kretanju savezničkih brodova u lukama Šibenik, Zadar, Komiza, Vis i Split.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 26–3.

1945. februar 25. – Štab III pomorskog obalskog sektora, opšti vojnoorganizacioni izveštaj za period od 25. januara do 25. februara. Mada tokom ovoga meseca neprijatelj nije primećen, usled terorističkih napada neprijateljskih eksplozivnih čamaca na splitsku luku i na svetionik Veli rat, preduzete su odgovarajuće mere bezbednosti.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 26–2.

1945. februar 26. – Štab II pomorskog obalskog sektora, pouke iz akcije na ostrvu Pagu koju su izvele jedinice ovoga sektora. Cilj iskrcavanja bio je koordinacija i potpomaganje snaga koje su preduzimale ofanzivna dejstva na Gacku dolinu i presecale komunikaciju Gospić – Karlobag.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 9–1.

1945. februar 26. – Štab IV pomorskog obalskog sektora dostavlja opšti vojnoorganizacioni izveštaj za mesec februar. Citavo područje sektora oslobođeno je i nema neprijateljskih snaga, izuzev manjih grupica koje povremeno duž obale upućuju »živa torpeda«. Sektor raspoložuje jednim bataljonom mornaričke pešadije, obalskim divizionom, pomorskim naoružanim jedinicama i drugim snagama.

AVII, NOR, K. 2048, reg. br. 23–2.

1945. mart 26. – Štab V pomorskog obalskog sektora, operacijski dnevnik za period od 12. juna 1944. do 26. marta 1945. godine.

AVII, NOR, K. M–III, 3–2.

1945. februar 27. – Štab II pomorskog obalskog sektora, obalska artiljerija upućuje izveštaj o dejstvima svojih baterija u akciji na Pagu, u periodu od 23. do 26. februara.

Prilozi: Pouke iz akcije na Pagu i dopuna pouke.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 10–1.

1945. februar 27. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja izveštaj Štabu Mornarice NOVJ o napadu nemačke diverzantske grupe na svetionik Veli rat, koja je imala zadatak da svetionik digne u vazduh.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 25–2.

1945. februar 28. – Štab Mornarice NOVJ, Tehničko odeljenje, dostavlja izveštaj o izvođenju radova na popravci plovnih objekata, električnih instalacija, ronilačkih intervencija i drugih aktivnosti u periodu od 20. januara do 20. februara.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 30–2.

1945. februar 28. – Štab Mornarice NOVJ, Odeljenje za pomorski saobraćaj: opšti izveštaj o radu Nautičkog, Građevinskog i ostalih odseka. Raspoložu sa dva teretna i devet putničkih parobroda, petnaest motornih jedrenjaka, dva remorkera i jednom motornom penišom. Navedeni plovni objekti su ispravni i uključeni u saobraćaj, a u najskorije vreme biće osposobljeno još sedam motornih jedrenjaka. Nastavljaju se radovi na popravci luka Split, Zadar, Šibenik i Dubrovnik.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 30–2.

1945. februar 28. – Štab Mornarice NOVJ, ed-memoara anglo-jugoslovenskih pomorskih razgovora vođenih u Kazerti 28. februara u 11. časova.

Na engleskom i srpskohrvatskom jeziku.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 3–1.

1945. februar 28. – Štab Mornarice NOVJ, ed-memoar o anglo-jugoslovenskim pomorskim razgovorima vođenim u Kazerti 28. februara u 15. časova.

Na engleskom i srpskohrvatskom jeziku.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 5–1.

1945. februar 28. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ izveštaj o ofanzivnim akcijama britanske ratne mornarice bazirane u Zadru, u periodu od 16. januara do 15. februara.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 1/5–3.

1945. februar 28. – Štab II pomorskog obalskog sektora, pregled formacijskog stanja ovog štaba na dan 15. februara.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 2–2.

1945. februar 28. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice opšti vojnoorganizacioni izveštaj za period od 15. januara do 15. februara. Neprijatelj drži sve garnizone severno od linije Karlobag – Pag – Lošinj i preduzima akcije. Naoružane jedinice ovog sektora služe za operacije manjeg značaja, pratnju konvoja, patroliranje obale i održavanje veze sa isturenim jedinicama. Na oslobođenoj teritoriji 90% obale, lučkih postrojenja, brodova, skverova i radionica bilo je oštećeno. U toku su radovi na osposobljavanju ovih objekata.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 19–2.

1945. mart 1. – Poverenik narodne odbrane DFJ i Vrhovni komandant NOV i POJ, odluka o promeni naziva Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije u Jugoslovensku armiju, Mornarice NOVJ u Jugoslovensku mornaricu i Vrhovnog štaba NOV i POJ u Generalštab JA.

AVII, NOR, K. 21, reg. br. 23–1.

1945. mart 1. – Štab Mornarice NOVJ, Ured za vezu, dostavlja izveštaj o kretanju brodova, pozicija minskih polja na morskoj pruzi Ulcinj – San Đovani di Medua i o dolasku admirala Morgana u posetu Štabu Mornarice.

AVII, NOR, K. 2075/I, reg. br. 1–5.

1945. mart 1. – Štab Mornarice NOVJ, ed-memoar o anglo-jugoslovenskim razgovorima vođenim u Kazerti 1. marta u 10.30 časova.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 6–1.

1945. mart 2. – Štab Mornarice NOVJ, Obaveštajno odeljenje, dostavlja Štabu 8. udarnog korpusa obaveštajni izveštaj broj 13 o jačini i rasporedu obalske artillerije i nemačkog odbrambenog sistema u Istri i Slovenačkom primorju i jačini neprijatelja na Cresu, Lošinju, Brionima i na drugim lokacijama.

AVII, NOR, K. 527, reg. br. 8–5.

1945. mart 6. – Štab III pomorskog obalskog sektora izveštava Štab Mornarice NOVJ o eksploziji na m/j »Gospa od Puasona« 26. februara u Šibeniku usled nepravilnog postupka kod utovara i istovara ubojnog materijala.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 28–2.

1945. mart 10. – Štab Jugoslovenske mornarice dostavlja Generalštabu JA, Mornaričkom odeljenju, opšti izveštaj za mesec februar. Neprijatelj drži čitavu obalu Istre i Hrvatskog primorja sa ostrvima Cres, Lošinj, Krk, Rab i Pag i pojačava utvrđenu spoljnu liniju Prila – Lošinj – Rab minskim zaprekama na svim važnijim prilazima Kvarneru. Na području pomorskih obalskih sektora formirani su bataljoni Mornaričke pešadije koji izvode akcije i kontrolišu obalu i ostrva. Kvarnerski pomorski sastav II pomorskog obalskog sektora i flotile patrolnih čamaca III i IV pomorskog obalskog sektora imaju operativne zadatke koje vrše samostalno i u sadejstvu sa mornaričkom pešadijom.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 30–2.

1945. mart 10. – Štab IV pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Jugoslovenske mornarice operativni izveštaj o prebacivanju jedinica 19. i 26. divizije iz područja Ploče – Igrane – Podgora – Makarska – Baška Voda u Biograd n/m, u periodu od 24. februara do 4. marta.

Prilog: Pregled izvršenih transporata ljudstva i materijala, od 24. februara do 4. marta.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 2–3.

1945. mart 11. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Mornarice NOVJ operativni izveštaj o akciji na ostrvu Pagur 24, 25. i 26. februara. Akcija je izvedena na predlog i traženje Glavnog štaba Hrvatske sa ciljem da se angažuje neprijatelj na ostrvu dok jedinice na kopnu vrše ofanzivne operacije u Lici, i potom da likvidiraju neprijateljski garnizon na Pagu.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 11/8–3.

1945. mart 12. – Štab Mornarice NOVJ, Ured za vezu, izveštava da je admiral Morgan depešom obavestio da je jedan broj brodova spreman za predaju Jugoslovenskoj mornarici i da se nalaze u Bariju i Augusti.

AVII, NOR, K. 1104, reg. br. 1–5.

1945. mart 13. – Štab Mornarice NOVJ, Ured za vezu, dostavlja izveštaj da je admiral Morgan depešom obavestio da su parobrodi »Pašman«, »Lika« i »Malinska« nesposobni da napuste Siciliju bez većih popravki.

AVII, NOR, K. 1104, reg. br. 3–5.

1945. mart 13. – Štab Jugoslovenske mornarice, naredba broj 6 o pohvaljivanju boraca i starešina 1. baterije Obalskog divizionu IV pomorskog obalskog sektora koji su 12. februara sprečili neprijatelja da se sa četiri eksplozivna motorna čamca uvuče u splitsku luku sa namerom da uništi usidrene brodove.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 11–1.

1945. mart 15. – Štab Jugoslovenske mornarice, tabelarni pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica Mornarice na dan 15. marta.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 3–3.

1945. mart 15. – Štab Jugoslovenske mornarice dostavlja izveštaj Generalštabu JA, Mornaričkom odeljenju, o reorganizaciji pomorskih obalskih sektora. Ukazala se potreba da se kopnena organizacija Mornarice prilagodi novoj situaciji i da se obezbedi uspešnije i lakše komandovanje. U vezi s tim Štab V pomorskog obalskog sektora menja naziv u Pomorsku komandu južnog Jadrana, a mornaričke stanice u pomorske obalske komande Korčula, Dubrovnik i Boka. Na području srednjeg Jadrana formira se pomorska komanda sa pomorskim obalskim komandama Split i Šibenik, a II pomorski obalski sektor menja naziv u Pomorsku komandu severnog Jadrana.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 10–1.

1945. mart 15. – Štab Jugoslovenske mornarice dostavlja predlog Generalštabu JA za postavljenja komandanata, političkih komesara i načelnika štabova u pomorskim komandama severnog, srednjeg i južnog Jadrana i pomorskim obalskim komandama.

AVII, NOR, K. 2075/1, reg. br. 5–1.

1945. mart 16. – Štab Jugoslovenske mornarice, elaborat o opremnom i pogonskom materijalu, alatima i mašinama koje su odneli italijanski okupatori iz raznih ustanova mornarice bivše jugoslovenske vojske.

AVII, NOR, K. 2079/1, reg. br. 3–1.

1945. mart 16. – Štab Jugoslovenske mornarice naređenje da se radi uspešnijeg komandovanja izvrši reorganizacija pomorskih obalskih sektora i mornaričkih stanica i formiraju: Pomorska komanda severnog Jadrana na području I i II pomorskog obalskog sektora, Pomorska komanda srednjeg Jadrana na području III i IV pomorskog obalskog sektora i Pomorska komanda južnog Jadrana na području V pomorskog obalskog sektora. U okviru pomorskih komandi formiraju se pomorske obalske komande u Splitu, Šibeniku, Korčuli, Dubrovniku i Boki.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 22–1; 4–1.

1945. mart 16. – Štab II pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Jugoslovenske mornarice izveštaj o saslušanju komandanta nemačke pomorske policije u Lošinju, koji sadrži podatke o planu odbrane Lošinja, jačini i rasporedu nemačkih mornaričkih snaga na širem području, rasporedu minskih zapreka i o zadacima pomorske policije da dejstvuje protiv špijunaže, podiže disciplinu i moral u nemačkim mornaričkim jedinicama, kontroliše luke, ribarenje i plovidbu.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 32–3.

1945. mart 17. – Štab Jugoslovenske mornarice, naredba broj 7 od 17. marta o postavljenjima komandnog kadra u štabovima pomorskih komandi severnog, srednjeg i južnog Jadrana i pomorskih obalskih komandi Splita i Šibenika.

AVII, NOR, K. 2031, reg. br. 32–5.

1945. mart 19. – Štab II pomorskog obalskog sektora, obalska artiljerija: operativni izveštaj za period od 1. do 15. marta.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 5–1.

1945. mart 20. – Štab Jugoslovenske mornarice upućuje predlog Štabu 4. armije o organizovanju bolje saradnje prilikom transportovanja jedinica morskim plovnim sredstvima. Redosled ukrcavanja i iskrcavanja treba da se vrši po utvrđenom planu odgovornih starešina kopnene vojske i mornarice, a za disciplinu na brodu i maritimnu bezbednost brodova odgovaraju komandanti brodova i komandanti transporta.

AVII, NOR, K.311, reg. br. 1–7.

1945. mart 22. – Ministarstvo narodne odbrane, Mobilizacijsko odeljenje, naređuje da se sa teritorije glavnih štabova Srbije i Makedonije mobiliše 1.000 obveznika za popunu jedinica Jugoslovenske mornarice.

AVII, NOR, K. 25 A, reg. br. 28–2.

1945. mart 23. – Povereništvo narodne odbrane, Odeljenje za mornaricu, izveštava Ministarstvo narodne odbrane, Generalštab JA, o radu i organizaciji Odeljenja za mornaricu sa odgovarajućim odsecima i potrebnim kadrom. Osnovni problemi Mornarice NOVJ jesu školovanje i osposobljavanje stručnog kadra, izrada formacije flote, mornaričke pešadije i obalske artiljerije, izdvajanje trgovačke mornarice iz vojnog sektora i drugo.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 12–1

1945. mart 23. – Štab Jugoslovenske mornarice izveštava Glavni štab Hrvatske da je radi uspešnijeg komandovanja i prilagodavanja novoj situaciji izvršena reorganizacija Jugoslovenske mornarice. Rasformirani su pomorski obalski sektori i formirane pomorske komande severnog, srednjeg i južnog Jadrana. U sastavu pomorskih komandi formirane su pomorske obalske komande.

Prilog: Skica teritorijalne podele jadranske obale.

AVII, NOR, K. 118, reg. br. 30–2.

1945. mart 23. – Štab Jugoslovenske mornarice obaveštava Glavni štab Hrvatske i Štab 4. armije JA o rasformiranju pomorskih obalskih sektora i formiranju pomorskih komandi i pomorskih obalskih komandi.

Prilog: Pregled pomorskih komandi sa potčinjenim pomorskim obalskim komandama i mornaričkim stanicama.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 22–3/1.

1945. mart 23. – Štab III pomorskog obalskog sektora, tabelarni pregled socijalnog i nacionalnog sastava na dan 23. marta.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 39–2.

1945. mart 23. – Štab IV pomorskog obalskog sektora dostavlja opšti vojnoorganizacioni izveštaj za mesec mart u kome se nalaze podaci o reorganizaciji i formiranju Pomorske obalske komande Split, sastavu sopstvenih i savezničkih operativnih jedinica i dr.

AVII, NOR, K. 2048, reg. br. 32–2.

1945. mart 23. – Štab IV pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Jugoslovenske mornarice izvod iz operacijskog dnevnika za period od 16. februara do 15. marta.

Prilog: Dnevni podaci o kretanju brodova koji uplovljavaju i isplovljavaju iz splitske luke i o prometu među lukama, u periodu od 15. februara do 16. marta.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 9/6–3.

1945. mart 24. – Pomorska komanda severnog Jadrana dostavlja opšti vojnoorganizacioni izveštaj Štabu Jugoslovenske mornarice za period od 25. februara do 25. marta. Neprijatelj drži garnizone severno od linije Lukovo Šugarje – Pag – Lošinj. Njegova aktivnost na moru izražena je u polaganju minskih polja na području koje se proteže severno od linije Veli Rat – Maon. U martu organizacija Pomorske komande ostala je ista koju je imao Štab II pomorskog obalskog sektora, a otpočete su pripreme za prelazak na novu formaciju.

AVII, NOR, K. 2023, reg. br. 15–7.

1945. mart 24. – Štab III pomorskog obalskog sektora dostavlja Štabu Jugoslovenske mornarice opšti vojnoorganizacioni izveštaj za period od 25. februara do 24. marta.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 40–2.

1945. mart 25. – Štab Jugoslovenske mornarice dostavlja Generalštabu, Odeljenju za mornaricu, opšti pregled svojih naoružanih brodova sa podacima o posadama, kao i pregled trgovačkih brodova.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 15–1.

1945. mart 25. – Štab Jugoslovenske mornarice, Obaveštajno odeljenje, dostavlja Generalštabu JA, Mornaričko odeljenje, vojnoobaveštajni izveštaj br. 17 o stanju neprijateljskih garnizona u Istri, na Rabu, Pagu u Senju, o osmatračkoj službi, protiviavionskoj odbrani Rijeke i neprijateljskim napadima iz vazduha na sektor severnog Jadrana.

AVII, NOR, K. 25, reg. br. 13–2.

1945. mart 26. – Ministar narodne odbrane maršal Jugoslavije Josip Broz Tito, naredba o postavljenju komandnog kadra u pomorskim komandama severnog, srednjeg i južnog Jadrana i Pomorskoj obalskoj komandi Boka.

AVII, NOR, K. 23, reg. br. 18–1.

1945. mart 26. – Generalštab JA, odobrenje ministra narodne odbrane, šema organizacije Komande Jugoslovenske mornarice, Komande flote, pomorske komande i Komande Rečne flotile.

AVII, NOR, K. 25 A, reg. br. 30–2.

1945. mart 26. – Generalštab JA, naređenje ministra narodne odbrane da se Štab V pomorskog obalskog sektora preimenuje u Pomorsku komandu južnog Jadrana, a mornaričke stanice u pomorske obalske komande Korčula, Dubrovnik i Boka. Na području srednjeg Jadrana formira se Pomorska komanda srednjeg Jadrana sa pomorskim obalskim komandama Split i Šibenik. Štab II pomorskog obalskog sektora preimenuje se u Pomorsku komandu severnog Jadrana.

Prilog: Pregled formacije personalnih odeljenja i odseka u komandama, jedinicama i ustanovama Mornarice JA.

AVII, NOR, K. 25 A, reg. br. 29–2.

1945. mart 26. – Štab Jugoslovenske mornarice, elaborat o pričinjenoj ratnoj šteti na teritoriji Komande srednjeg Jadrana, koju su nanele italijanske i nemačke okupatorske vlasti ratnoj i trgovačkoj mornarici u toku drugog svetskog rata.

AVII, NOR, K. 2062, reg. br. 55–3.

1945. mart 26. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana naređenje Pomorskoj obalskoj komandi Split da operativni oficiri, štabovi bataljona i celokupni starešinski sastav u bataljonima prouče »Pouke iz akcije na Pagu« i pri tom istaknu važnost službe veze i negativne posledice koje nastaju usled zakašnjanja u izvršavanju pojedinih zadataka.

AVII, NOR, K. 2062, reg. br. 3–1.

1945. mart 26. – Štab III pomorskog obalskog sektora, operacijski dnevnik za period od 27. septembra 1943. do 26. marta 1945.

AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 41–2.

1945. mart 27. – Štab Jugoslovenske mornarice, Ured za vezu: britanski pomorski oficir za vezu traži dozvolu da britanske snage nadziru Kaštelanski zaliv i Šućurac.

Na engleskom jeziku.

AVII, NOR, K. 2075/1, reg. br. 4–5.

1945. mart 27. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana naređuje Pomorskoj obalskoj komandi Split da dostavlja dnevne izveštaje o stanju savezničkog brodovlja u svojim lukama i o značajnim događajima u toku dana.

AVII, NOR, K. 2062, reg. br. 5–6.

1945. mart 29. – Pomorska komanda južnog Jadrana dostavlja Štabu Jugoslovenske mornarice prepis operacijskog dnevnika za period od 16. do 26. marta.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 12–3.

1945. mart 30. – Štab Jugoslovenske mornarice, Ured za vezu: britanski pomorski oficir za vezu traži obaveštenje o izvršenim popravkama i sposobnosti za plovidbu, odnosno saobraćaj i prenos motornih splavova.

Na engleskom jeziku.

AVII, NOR, K. 2075/I, reg. br. 5–5.

1945. mart 30. – Komandant jugoslovenskog ratnog broda »Spasilac« izveštava Štab Jugoslovenske mornarice o primopredaji jugoslovenskih brodova »Ust-rajni«, »Snažni«, »R 1« i »Spasilac« od strane italijanskih vlasti preko britanskih oficira za vezu.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 10–4.

1945. mart 31. – Štab IV pomorskog obalskog sektora, operacijski dnevnik za period od 1. januara do 31. marta.

AVII, NOR, K. 2048, reg. br. 42–2.

1945. mart. – Povereništvo narodne odbrane, Odeljenje za mornaricu: Privremena uredba o ustrojstvu pomorskih komandi.

Prilog: Izvod iz privremenog formacijskog sastava štabova Jugoslovenske mornarice (pomorske komande, pomorske obalske komande i mornaričke komande).

AVII, NOR, K. 2062, reg. br. 13/6–1; K. 2074, reg. br. 24–1.

1945. april 2. – Pomorska komanda južnog Jadrana naređuje Pomorskoj obalskoj komandi Boka da, radi prikrivanja objekata obalskih baterija, preduzme makširanje pomoću mreža i kamuflažnim maskiranjem prema konfiguraciji zemljišta.

AVII, NOR, K. 2060, reg. br. 31–7.

1945. april 3. – Štab Jugoslovenske mornarice, Ured za vezu: imenični podaci o osoblju engleskih pomorskih ureda u Splitu i Šibeniku na dan 1. aprila.

AVII, NOR, K. 2075/1, reg. br. 7–5.

1945. april 6. – Povereništvo Narodne odbrane, Odeljenje za mornaricu, dostavlja izveštaj Generalštabu JA o rezultatima sedmodnevnog rada Odeljenja po pitanju organizacije i formacije Jugoslovenske mornarice i Mornaričkog odeljenja, organizacije trgovačke mornarice i problema plovidbe, školovanja i popune kadrom.

AVII, NOR, K. 25 A, reg. br. 31–2.

1945. april 6. – Štab Jugoslovenske mornarice dostavlja Generalštabu JA, Mornaričkom odeljenju, opšti izveštaj za mesec mart. U navedenom periodu neprijatelj još uvek drži čitavu obalu Istre i Hrvatskog primorja, ostrva Cres, Lošinj, Krk, Rab i Pag i pojačava odbranu Kvarnera radi osiguranja morskih puteva.

Prilozi: mesečni izveštaji Tehničkog, Finansijskog, Ekonomskog i Odeljenja za pomorski saobraćaj.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 28–3.

1945. april 6. – Pomorska komanda južnog Jadrana, naređenje Pomorskoj obalskoj komandi Korčula da, i pored izvršenog dragiranja ulaza i čitave luke Ploče, povremeno kontroliše ove lokacije radi sigurnosti.

AVII, NOR, K. 2056, reg. br. 6–10.

1945. april 9. – Pomorska komanda severnog Jadrana dostavlja izveštaj Štabu Jugoslovenske mornarice o toku akcije na ostrvo Pag 3. i 4. aprila radi likvidacije garnizona Pag i Karlobag i presecanja komunikacije Gospić – Karlobag da bi se pomoglo jedinicama koje operišu kod Gospića. Brodovima ove komande izvršeno je prebacivanje sopstvenih jedinica mornaričke pešadije, artiljerije i 3. dalmatinske brigade 9. divizije. Nakon dvodnevne borbe čitavo ostrvo je oslobođeno.

AVII, NOR, K. 2023, reg. br. 6–7.

1945. april 10. – Pomorska komanda severnog Jadrana, zapovest podređenim jedinicama za prevoženje jedinica 9. divizije u desantu na ostrvo Rab. U operaciji će učestvovati: dve brigade 9. divizije, Kvarnerski odred, Kvarnerski pomorski sastav, divizion obalske artiljerije, avijacija, sopstveni i saveznički brodovi za prevoz trupa.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 17–3.

1945. april 11. – Komanda Jugoslovenske mornarice dostavlja izveštaj Generalštabu JA, Mornaričkom odeljenju, o preuzimanju brodova od saveznika.

AVII, NOR, K. 25, B, reg. br. 26–1.

1945. april 12. – Komanda Jugoslovenske mornarice, Obaveštajno odeljenje: pregled nemačkih i ustaških i četničkih snaga na teritoriji Slovenačkog primorja, Istre i Hrvatskog primorja, stanje do 10. aprila.

AVII, NOR, K. 119, reg. br. 4–4.

1945. april 13. – Komanda jugoslovenske mornarice obaveštava Pomorsku obalsku komandu Splita o raspodeli brodova »Spasilac«, »Jaki«, »R 1« i »Snažni« i »Ustrajni« pomorskim obalskim komandama i Pomorskoj komandi srednjeg Jadrana.

AVII, NOR, K. 2062, reg. br. 7–11.

1945. april 14. – Štab Jugoslovenske mornarice, Ured za vezu, izveštava o problemima i nedostacima koji se javljaju u radu Jugoslovenske komisije za prijem materijala od saveznika.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 11–5.

1945. april 15. – Pomorska komanda severnog Jadrana, naređenje potčinjenim jedinicama da se izvrši ukrcavanje i prebacivanje jedinica 26. divizije u desantu na ostrvo Krk. U tom cilju Kvarnerski odred staviće na raspolaganje tri bataljona pomorske pešadije, jednu bateriju topova, potrebne brodove i jedan splav.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 18–3.

1945. april 16. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana, naređenje da u vezi s novonastalom situacijom i potrebama službe, Pomorska obalska komanda Split, Mornarička stanica Vis, pomorske obalske komande Šibenik i Zadar izvrše raspored plovnih jedinica.

AVII, NOR, K. 2062, reg. br. 8–1.

1945. april 16. – Štab II pomorskog obalskog sektora, obalska artiljerija: operativni izveštaj za period od 1. do 15. aprila.

AVII, NOR, K. 2025, reg. br. 7–7.

1945. april 17. – Pomorska komanda severnog Jadrana, predmet o likvidaciji neprijateljskih uporišta na ostrvu Rabu 12. aprila. Akcija je izvedena na predlog Štaba 4. armije i u njoj su učestvovali: jedinice 9. divizije, Kvarnerski odred, Kvarnerski pomorski sastav i Artiljerijski divizion Pomorske komande severnog Jadrana uz sadejstvo jugoslovenske i savezničke avijacije.

AVII, NOR, K. 2023, reg. br. 7–7.

1945. april 19. – Povereništvo narodne odbrane, Odeljenje za mornaricu, dostavlja Komandi Jugoslovenske mornarice flotni program koji predstavlja predlog plana za petogodišnju izgradnju dela flote. Predlog treba da prouče i dostave definitivni program izgradnje.

AVII, NOR, K. 25, B, reg. br. 23–1.

1945. april 21. – Komanda Jugoslovenske mornarice dostavlja izveštaj Generalštabu JA, Mornaričkom odeljenju, da nastavlja sa radom na izradi organizacije i formacije Mornarice, flotnog programa, meteorološke mreže, osposobljavanju luka. Iznose podatke o radu Komisije za prijem materijala od saveznika, sporom iskrcavanju robe na obalu i angažovanju plovnog parka u vojnim operacijama.

AVII, NOR, K. 25, B, reg. br. 38–1.

1945. april 21. – Pomorska komanda severnog Jadrana dostavlja Štabu Jugoslovenske mornarice operativni izveštaj o akciji na ostrvu Krku 16. i 17. aprila.

Prilozi: izveštaji o učešću u akciji Kvarnerskog odreda mornaričke pešadije i Kvarnerskog pomorskog sastava.

AVII, NOR, K. 2023, reg. br. 8–7.

1945. april 21. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana dostavlja Komandi Jugoslovenske mornarice opšti vojnoorganizacioni izveštaj za period od 16. marta do 15. aprila. U sastavu ove komande nalaze se pomorske obalske komande u Splitu, Šibeniku i Zadru.

AVII, NOR, K. 2061, reg. br. 14–1.

1945. april 22. – Pomorska komanda severnog Jadrana dostavlja opšti vojnoorganizacioni izveštaj Štabu jugoslovenske mornarice za period od 25. marta do 25. aprila. Neprijatelj je izgubio sva uporišta na obali od Karlobaga do Sušaka, na svim ostrvima Kvarnerskog zaliva i svoje snage postavio je preko Rječine na Trstenik. Ustaške jedinice su uglavnom razbijene i povukle su se u pravcu Karlovca, a ostaci četnika formirani su u 1. srpski dobrovoljački korpus.

AVII, NOR, K. 2023, reg. br. 16–7.

1945. april 23. – Štab Jugoslovenske mornarice, Ured za vezu, izveštava o kretanju brodova na Jadranu, stanju savezničkih brodova u luci Zadar, poteškoćama sa znakovima za raspoznavanje i drugim pitanjima.

AVII, NOR, K. 2075/I, reg. br. 8–5.

1945. april 24. – Komanda Jugoslovenske mornarice, referat o operaciji za oslobođenje Cresa i Lošinja tokom 20. i 21. aprila.

Prilog: Geografska karta jadranske obale od rta Premantura do Zadra sa ucrtanim nemačkim garnizonima i položajima jedinica JA–Mornarice, 9. i 26. divizije.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 30–3.

1945. april 24. – Pomorska komanda severnog Jadrana dostavlja izveštaj Štabu Jugoslovenske mornarice o akciji na Cresu i Lošinju 20. i 21. aprila. U akciji su učestvovala sledeće jedinice: 9. divizija, Kvarnerski odred sa tri bataljona, jedna baterija obalskog diviziona, dve savezničke topovnjače, jugoslovenska i saveznička avijacija.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 25–3.

1945. mart 25. – Štab Jugoslovenske mornarice dostavlja pomorskim komandama severnog, srednjeg i južnog Jadrana »Pouke iz akcije na otoku Pagu« da se prouče i koriste u budućim akcijama. Istovremeno upućuje Pomorskoj komandi severnog Jadrana primedbe na pripremu, tok i rezultate akcije.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 11–3.

1945. april 26. – Komanda Jugoslovenske mornarice, predmet upućen Generalštabu JA, Mornaričkom odeljenju, o kombinovanim operacijama mornaričkih jedinica Pomorske komande severnog Jadrana i 9. divizije za oslobođenje Paga 4. i 5. aprila i Raba 12. aprila.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 19–3.

1945. april 26. – Komanda Jugoslovenske mornarice dostavlja Generalštabu JA vojnoobaveštajni izveštaj broj 18 o teritorijalnoj podeli, plovnim jedinicama i jačini nemačke, italijanske i mornarice NDH u vodama severnog Jadrana.

AVII, NOR, K. 25, reg. br. 17–3.

1945. april 27. – Povereništvo narodne odbrane, Odeljenje za mornaricu, dostavlja sedmodnevni izveštaj Generalštabu JA o radu na organizaciji Jugoslovenske mornarice, trgovačke mornarice i albanskih pomorskih snaga, o pripremanju elaborata o osnivanju pomorske trgovačke akademije, razvoju pomorskog saobraćaja i transporta.

AVII, NOR, K. 25, B, reg. br. 37–1.

1945. april 27. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana, naređenje da se kod svake pomorske obalske komande formira obalski divizion u koji ulaze sve

baterije i reflektori. Komandant obalskog divizionara istovremeno je zadužen za artiljeriju pomorske obalske komande.

AVII, NOR, K. 2031, reg. br. 46-9.

1945. april 29. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana, naređenje Pomorskoj obalskoj komandi Split da odmah pristupe sakupljanju ubojnog materijala koji je zarobljen ili ostao napušten od okupatora. Delove oružja, kompletne i nekompletne municije, reflektore i drugo sakupiti na jednom mestu, pogodnom za ukrcavanje.

AVII, NOR, K. 2050, reg. br. 19-4.

1945. april 30. – Komanda Jugoslovenske mornarice, pregled najvažnijih događaja i izvršenih radova na popravci i osposobljavanju važnih objekata, u periodu od 1. do 30. aprila.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 20-3.

1945. april 30. – Predstavnik Generalštaba JA kod 4. armije dostavlja izveštaj Generalštabu JA da su desantne jedinice 4. armije u sadejstvu sa Mornaricom izvršile iskrcavanje u Istri i u periodu od 27. do 30. aprila oslobodile poluostrvo Istru i vode borbe za Pulu, Pazin i Rovinj.

AVII, NOR, K. 315, reg. br. 41-1/6.

1945. april 30. – 336. avio-izviđački ving (britanski), obaveštajni izveštaj o kretanju i rasporedu nemačkih brodova u periodu od 26. februara do 30. aprila. Na engleskom jeziku.

AVII, NOR, K. 2075/I, reg. br. 2-2.

1945. april. – Komanda Jugoslovenske mornarice, izvod iz operacijskog dnevnika o operacijama u toku aprila.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 20-3.

1945. april. – Štab Jugoslovenske mornarice, pregled potreba u školovanju kadrova, materijalnih potreba i stručne literature koje treba tražiti iz SSSR-a.

AVII, NOR, K. 57-2.

1945. maj 5. – Komanda Jugoslovenske mornarice, referat o desantnoj operaciji jedinica JA u Istri u periodu od 24. aprila do 5. maja.

Prilozi: Tri skice Istre i Lošinja sa ucrtanim rasporedom jedinica JA u toku prebacivanja i rasporedom minskih polja.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 31-3.

1945. maj 5. – Pomorska komanda sjevernog Jadrana, izveštaj o prebacivanju 9. divizije sa Creša u Istru, koje je izvršeno u periodu od 24. aprila do 4. maja. Ukupno je prebačeno 8.200 boraca iz sastava ove divizije, 1.100 novomobilisanih, 800 iz Kvarnerskog odreda, 230 ranjenika i 70 artiljeraca Pomorske komande severnog Jadrana.

Prilozi: Izvod iz operativnog dnevnika i pregled prebačenog materijala i konja.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 22-3.

1945. maj 5. – Štab II pomorskog obalskog sektora, operacijski dnevnik za period od 16. avgusta 1944. do 5. maja 1945.

AVII, NOR, K.M-II, 2-1.

1945. maj 6. – Komanda Jugoslovenske mornarice dostavlja Generalštabu JA, Mornaričkom odeljenju, opšti vojnoorganizacioni izveštaj za mesec april. U proteklom periodu oslobođeno je Hrvatsko primorje od Karlobaga do Sušaka i sva ostrva Kvarnerskog zaliva. Nastavljaju se operacije u pravcu Istre i Rijeke.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 32–3.

1945. maj 20. – Štab Jugoslovenske mornarice, podaci o brodovima koji su bili u vlasništvu italijanskih parobrodskih društava, a predati su novooslobođenim krajevima Istre i Slovenačkog primorja.

AVII, NOR, K. 2075/I, reg. br. 7–3.

1945. maj 22. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana dostavlja Komandi Jugoslovenske mornarice opšti vojnoorganizacioni izveštaj za period od 16. aprila do 15. maja. Na teritoriji ove komande nema neprijateljskih jedinica. Opšte stanje je uglavnom dobro. S obzirom na situaciju u severnom Jadranu i zbog pomanjkanja brodova sve su glavne parobrodске pruge obustavljene zbog prevoza novomobilisanih boraca, materijala i hrane.

AVII, NOR, K. 2061, reg. br. 16–1.

1945. maj 25. – Generalštab JA, naredba ministra narodne odbrane da se plovne jedinice bivše jugoslovenske mornarice, koje su se nalazile u inostranim vodama priključe Mornarici JA i stave pod komandu Jugoslovenske mornarice.

AVII, NOR, K. 25 B, reg. br. 49–1.

1945. maj 25. – Pomorska komanda severnog Jadrana dostavlja opšti vojnoorganizacioni izveštaj Štaba Jugoslovenske mornarice za period od 24. aprila do 25. maja. Neprijatelj je izgubio sva uporišta u Istri i Slovenačkom primorju. Njegove snage su delom uništene i delom zarobljene od strane jedinica 4. armije i uz angažovanje Mornarice. Izvršena je organizacija ove pomorske komande i potčinjenih pomorskih obalskih komandi.

AVII, NOR, K. 2023, reg. br. 17–7.

1945. maj 31. – Komanda Jugoslovenske mornarice, pregled najvažnijih događaja i izvršenih operacija u periodu od 1. do 31. maja.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 23–3.

1945. maj. – Štab Jugoslovenske mornarice, major Mardešić izveštava o situaciji oko predaje brodova bivše jugoslovenske mornarice, stavljanje ovih brodova na raspolaganje Jugoslaviji zavisi od opšteg savezničkog programa snabdevanja i korišćenja brodogradnog prostora.

AVII, NOR, K. 2075/I, reg. br. 9–5.

1945. – Generalštab JA, privremeni formacijski sastav štabova Jugoslovenske mornarice.

AVII, NOR, K. 25 A, reg. br. 6–2/I.

1945. – Komanda Jugoslovenske mornarice, Tehničko odeljenje: podaci o izvođenju tehničkih radova počev od kapitulacije Italije septembra 1943. Tehnička služba bila je angažovana u spasavanju potopljenih brodova i drugih objekata, po-pravci brodova i raznih zgrada na obali, elektrifikaciji Splita, Korčule, Tivta i Dubrovnika.

AVII, NOR, K. 2075, reg. br. 3–7.

1945. – Komanda Jugoslovenske mornarice, referat o razvoju Mornarice u toku NOR-a.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 30–4.

1945. – Komanda Jugoslovenske mornarice, podaci o napadima mornaričkih jedinica na neprijateljske garnizone i uporišta u toku NOR-a.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 9–4.

1945. – Komanda Jugoslovenske mornarice, elaborat o ukupnoj vrednosti materijala odnesenog od strane italijanskog okupatora, o procenjenoj ratnoj šteti koju su na zgradama i objektima prouzrokovali italijanski i nemački okupatori, jedinicama i ustanovama bivše jugoslovenske mornarice.

Prilog: Spisak plovnih objekata bivše Jugoslovenske ratne mornarice, stanje u aprilu 1941, spiskovi plovnih objekata civilnih ustanova.

AVII, NOR, K. 2079/I, reg. br. 2–1.

1945. – Komanda Jugoslovenske mornarice, skice jadranske obale sa ucrtanim granicama podele na pomorske sektore (do sredine marta 1945), a potom na pomorske komande severnog, srednjeg i južnog Jadrana sa potčinjenim pomorskim obalskim komandama.

Napomena: četiri skice.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 16–1.

1945. – Komanda Jugoslovenske mornarice, elaborat o jačini i sastavu Mornarice NOVJ, gubicima u ljudstvu u toku NOR-a, operacijama za oslobođenje Istre, Slovenskog primorja i Trsta, o brojnom stanju ljudstva i plovnih objekata ratne i trgovačke mornarice bivše Jugoslavije. Podaci o napadima na neprijateljske garnizone, uporišta i plovne objekte, materijalnoj šteti nanesej neprijateljskim komunikacijama, o neprijateljskim gubicima u ljudstvu i materijalu, jačini i sastavu pomorskih i kopnenih neprijateljskih snaga koje je Mornarica vezivala na teritoriji Jugoslavije u drugom svetskom ratu.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 33–4.

1945. – Pomorska komanda srednjeg Jadrana, jedinični spisak ljudstva Štaba, Prateće čete, Auto-čete i dr.

Knjiga.

AVII, NOR, K. 2061, reg. br. 1–5/I.

1945. – Štab III pomorskog obalskog sektora, istorijat sektora.
AVII, NOR, K. 2030, reg. br. 44–2.

1945. – Štab IV pomorskog obalskog sektora, tabelarni pregled brodova određenih za prebacivanje trupa, artiljerije, opreme i materijala.

AVII, NOR, K. 2048, reg. br. 40/4–2.

1945. – Štab IV pomorskog obalskog sektora, tabelarni pregled ljudstva, naoružanja, vozila i stoke.

AVII, NOR, K. 2048, reg. br. 40/1–2.

1945. – Pomorska obalska komanda Split, jedinični spisak ljudstva Štaba, lučkih kapetanija i zastupstava, 3. bataljona mornaričke pešadije i dr.
Knjiga.

AVII, NOR, K. 2061, reg. br. 1–6.

1945. – Pomorska obalska komanda Split, jedinični spisak ljudstva I i 3. bataljona mornaričke pešadije i Obalskog divizionara.

Knjiga.

AVII, NOR, K. 2061, reg. br. 1–7.

1945. – Pomorska obalska komanda Zadar, Pomorska obalska komanda Šibenik: jedinični spiskovi ljudstva štabova, lučkih zastupstava, plovnih sredstava i dr.

Knjiga.

AVII, NOR, K. 2061, reg. br. 1–8.

1945. juni 17. – Pomorska komanda severnog Jadrana dostavlja Štabu Jugoslovenske mornarice operativne izveštaje mornaričkih jedinica i 9. divizije o akcijama u Istri u periodu od 28. aprila do 9. maja.

Prilog: lista gubitaka 2. bataljona mornaričke pešadije.

AVII, NOR, K. 2074, reg. br. 24–3.

1945. novembar 30. – Komanda severnog Jadrana, operacijski dnevnik za period od 27. marta do 30. novembra.

AVII, NOR, K. 2061, reg. br. 2–5/I.

1945. januar 31. – Vrhovni štab NOV i POJ, knjiga depeša primljenih od Štaba Mornarice NOVJ u periodu od 1. do 31. januara.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 1–1.

1945. januar 19. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa pomorskim obalskim sektorima za period od 18. novembra 1944. do 19. januara 1945. godine.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 1–1.

1945. februar 4. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa Glavnim štabom Slovenije I i II pomorskim obalskim sektorom, u periodu od 26. septembra 1944. do 4. februara 1945. god.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 2–1.

1945. februar 12. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa 8. korpusom, 19. i 26. divizijom, III pomorskim obalskim sektorom, Obalskom komandom Šibenik i drugim jedinicama u periodu od 1. jula 1944. do 12. februara 1945. godine.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 4–1.

1945. februar 14. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa 8. korpusom NOVJ u periodu od 1. do 14. februara.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 6–1.

1945. februar 15. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa 8. korpusom u periodu od 1. do 15. februara.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 7–1.

1945. februar 20. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga depeša poslatih i primljenih na vezi sa Vrhovnim štabom NOV i POJ u periodu od 20. oktobra 1944. do 20. februara 1945. godine.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 8–1.

1945. februar 26. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa Vrhovnim štabom, Glavnim štabom Hrvatske, Glavnim štabom Slovenije, 8. korpusom Štaba rečne flotile, pomorskim obalskim sektorima u periodu od 1. januara do 26. februara.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 10–1.

1945. februar 28. – Vrhovni štab NOV i POJ, knjiga depeša primljenih od Štaba Mornarice NOVJ u periodu od 1. do 28. februara.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 2–1.

1945. mart 11. – Štab Mornarice NOVJ, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa pomorskim obalskim sektorima u periodu od 20. januara do 11. marta.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 12–1.

1945. mart 31. – Vrhovni štab NOV i POJ, knjiga depeša primljenih od Štaba Mornarice NOVJ u periodu od 1. do 31. marta.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 3–1.

1945. mart 31. – Vrhovni štab NOV i POJ, skupina depeša poslatih Štabu Jugoslovenske mornarice u periodu od 1. januara do 31. marta.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 1–2.

1945. april 9. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa pomorskim obalskim sektorima, za period od 11. marta do 9. aprila.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 15–1.

1945. april 19. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga primljenih i poslatih depeša na vezi sa pomorskim obalskim sektorima u periodu od 11. marta do 9. aprila.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 15–1.

1945. april 25. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga primljenih i poslatih depeša na vezi sa Glavnim štabom Slovenije, I i II pomorskim obalskim sektorom, u periodu od 3. februara do 25. aprila.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 17–1.

1945. april 25. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga primljenih i poslatih depeša na vezi sa Generalštabom JA, Odeljenje za mornaricu, u periodu od 20. februara do 25. aprila.

AVII, NOR, K. 2076, reg. br. 16–1.

1945. april 30. – Vrhovni štab NOV i POJ, knjiga depeša primljenih od Štaba Mornarice NOVJ u periodu od 1. do 30. aprila.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 4–1.

1945. april 30. – Vrhovni komandant JA, naređenje Štabu Jugoslovenske mornarice da svojim jedinicama pomogne snagama 4. armije u brzom zauzimanju istarskih luka.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 3–2.

1945. maj 6. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa Generalštabom JA, Odeljenje za mornaricu, Štabom Rečne flotile i dr. u periodu od 2. oktobra 1944. do 6. maja 1945. godine.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 1-1.

1945. maj 19. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa pomorskim komandama severnog, srednjeg i južnog Jadrana, u periodu od 9. aprila do 19. maja.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 2-1.

1945. maj 30. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa Pomorskom komandom severnog Jadrana i Pomorskom obalskom komandom Trst u periodu od 7. do 30. maja.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 3-1.

1945. maj 31. – Vrhovni štab NOV i POJ, knjiga depeša primljenih od Štaba Mornarice NOVJ u periodu od 1. do 31. maja.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 5-1.

1945. juni 2. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa 8. korpusom, Generalštabom JA, Odeljenjem za mornaricu, pomorskim komandama severnog, srednjeg i južnog Jadrana, u periodu od 13. februara do 2. juna.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 4-1.

1945. juni 2. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa Generalštabom JA, Odeljenjem za mornaricu, 9. divizijom, Pomorskom komandom severnog Jadrana, Pomorskom obalskom komandom Zadar i dr. u periodu od 1. maja do 2. juna.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 5-1.

1945. juni 7. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa Pomorskom komandom srednjeg Jadrana, Pomorskom obalskom komandom Split, Mornaričkom stanicom Vis, Pomorskom komandom južnog Jadrana, i u periodu od 22. aprila do 7. juna.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 6-1.

1945. juni 12. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa Bazom NOVJ u Italiji – Bari, Oblasnim NOO za Dalmaciju, ZAVNOH-om, u periodu od 26. septembra 1944. do 12. juna 1945. godine.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 7-1.

1945. juni 30. – Vrhovni štab NOV i POJ, knjiga depeša primljenih od Štaba mornarice NOVJ u periodu od 1. do 30. juna.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 6-1.

1945. juli 29. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa 8. korpusom u periodu od 9. februara do 29. jula.

AVII, NOR, K. 2077, reg. br. 8-1.

1945. avgust 5. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga primljenih i poslatih depeša na vezi sa Generalštabom JA, Mornaričko odeljene u periodu od 25. aprila do 5. avgusta.

AVII, NOR, K. 2078, reg. br. 1-1.

1945. avgust 16. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa Generaštabom JA, Odeljenje za mornaricu, Glavnim štabom Slovenije, pomorskim obalskim sektorima i dr. u periodu od 27. februara do 16. avgusta.

AVII, NOR, K. 2078, reg. br. 8-1.

1945. avgust 29. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa Bazom NOVJ u Italiji – Bari i Lučkim zastupstvom u Monopoliju u periodu od 14. marta do 29. avgusta.

AVII, NOR, K. 2078, reg. br. 3-1.

1945. avgust 30. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga poslatih i primljenih depeša na vezi sa Komandom Neretvansko-biokovskog vojnog područja, Južnodalmatinskom grupom odreda, vazduhoplovnim jedinicama na Visu, 8. korpusom i drugim jedinicama, u periodu od 26. oktobra 1944. do 30. avgusta 1945. godine.

AVII, NOR, K. 2078, reg. br. 4-1.

1945. septembar 2. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga primljenih i poslatih depeša na vezi sa Generalštabom JA, Odeljenje za mornaricu, u periodu od 16. februara do 2. septembra.

AVII, NOR, K. 2078, reg. br. 6-1.

1945. septembar 16. – Štab Jugoslovenske mornarice, knjiga depeša primljenih i poslatih na vezi sa pomorskim obalskim sektorima, 8. korpusom, Glavnim štabom Hrvatske, Generalštabom, 4. armijom i dr. u periodu od 27. februara do 16. septembra.

AVII, NOR, K. 2078, reg. br. 7-1.

1945. decembar 31. – Vrhovni štab NOV i POJ, skupina depeša poslatih Štabu Jugoslovenske mornarice u periodu od 3. aprila do 31. decembra 1945. godine.

AVII, NOR, K. 36, reg. br. 2-2.